

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní studia - diplomacie

Veřejná a kulturní diplomacie v současném světě
- praxe USA a ČR
(bakalářská práce)

Autor: Sandra Balatková

Vedoucí práce: Ing. Jana Peterková, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem „*Veřejná diplomacie v současném světě - praxe USA a ČR*“ vypracovala samostatně. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v přiloženém seznamu literatury.

V Praze dne

.....

Podpis

Poděkování

Děkuji vedoucí práce, Ing. Janě Peterkové, Ph.D., za odborné vedení práce a cenné připomínky. Dále děkuji své rodině a spolubydlícím za neustálou podporu při psaní této práce.

Osnova

Úvod	1
1. Teoretický úvod do tématu	3
1.1 Veřejná a kulturní diplomacie: teorie a definice.....	3
1. 2 Veřejná diplomacie: fáze, dimenze a elementy	8
1.3 Nová (moderní) veřejná diplomacie: nástroje a aktéři	11
2. Veřejná diplomacie v praxi.....	15
2.1 Veřejná diplomacie malých a velkých států.....	15
2.2 Veřejná diplomacie České republiky	22
2.3. Veřejná diplomacie Spojených států amerických	26
3. Veřejná diplomacie a praxe zastupitelských úřadů	30
3.1 Velvyslanectví České republiky ve Washingtonu, D.C	30
3.2 Velvyslanectví Spojených států amerických v Praze a Americké centrum.....	34
3.3 Srovnání přístupu zkoumaných zastupitelských úřadů.....	37
Závěr	40
Seznam použitých zdrojů	42

Úvod

Pojem veřejná diplomacie je často brán jako vágní a mnoho lidí dodnes netuší, co si pod ním přesně představit. Lidé si často myslí, že veřejná diplomacie je vlastně takové PR státní správy směrem k zahraničnímu publiku. Pravdou však je, že veřejná diplomacie je mnohem více než jen PR a navíc v současné době necílí pouze na veřejnost zahraniční, ale také na vlastní občany. V dnešním propojeném světě, který sužuje mnoho lokálních konfliktů, se navíc veřejná diplomacie dostává do popředí jakožto jedna z velmi důležitých složek diplomacie jako takové.

Problematika veřejné diplomacie již zdaleka není tak neznámým fenoménem, jako tomu bylo na konci minulého století. Od té doby bylo zveřejněno, především ve světě, celkem velké množství knih, studií a článků zabývajících se veřejnou diplomacií z různých úhlů pohledu. Mezi nejvýznamnější autory se řadí Jan Melissen, Nicholas Cull či Mark Leonard. Za zmínku však stojí také Joseph Nye, který se ve svých dílech zabývá soft power, kam veřejná diplomacie bezpochyby patří. Na české scéně se veřejná diplomacie těší znatelně menšímu zájmu. Nicméně i zde existuje řada autorů, kteří se nebojí zabrousit do neprozkoumaných vod, jmenovitě především Jana Peterková či Eliška Tomalová.

Co se týče výběru tématu, výzvou pro mě byly především přetrvávající neprobádané aspekty problematiky, výrazně mě však inspirovala také měsíční stáž na Velvyslanectví České republiky ve Washingtonu, D.C., kde jsem měla možnost pracovat po boku kulturních diplomatů a dozvědět se tak, co se za pojmem veřejná diplomacie opravdu skrývá. V rámci této stáže jsem také uskutečnila sérii rozhovorů, které jsou základem praktické části mé práce. Dalším důvodem byla realita, že veřejná diplomacie je často přehlížena či jí není přikládána taková důležitost jako třeba diplomacii ekonomické či bezpečnostní. Skutečností však zůstává fakt, že obchodní styky i bezpečnostní spojení se mnohem lépe navazují s partnery, se kterými se důkladně seznámíme a představíme jim svou zemi skrze nástroje veřejné diplomacie. Nadále tedy platí, že vždy raději uzavřeme dohodu s přítelem, nežli s cizincem.

Cílem této bakalářské práce je tedy blíže představit veřejnou diplomacii, podtrhnout její důležitost pro dnešní svět, a srovnat její pojetí malým státem, v tomto případě Českou republikou, a světovou velmocí, zde Spojenými státy americkými. Ačkoli se jedná o diametrálně rozlišné státy, které mají nepoměrnou ekonomickou i vojenskou sílu, rozlohu i obyvatelstvo a příbuzné nejsou ani geografii či historií, bude se tato práce snažit nalézt mimo zjevných rozdílů i společné znaky v oblasti veřejné diplomacie. Jak bude vidět dále, oba státy mají společného více, než jen svoje demokratické uspořádání.

Práce je rozdělena na celkem tři kapitoly, každá kapitola je poté dále dělena na tři podkapitoly. První kapitola slouží jako teoretické východisko práce, neboť definuje veřejnou diplomacii a příbuzné pojmy jako je branding či propaganda. Dále nastiňuje vztah veřejné diplomacie s diplomacií kulturní a představuje její fáze, dimenze a elementy tak, jak je identifikují přední světoví autoři. Poslední část úvodní kapitoly se zabývá tzv. „novou veřejnou diplomacií“, která se z té tradiční vyvinula v důsledku měnícího se mezinárodního uspořádání.

Prostřední, tedy druhá, kapitola seznamuje čtenáře s veřejnou diplomacií v praxi. Nejprve problematiku popisuje obecně z pohledu malých a velkých států, druhé dvě podkapitoly se věnují konkrétně přístupu obou zkoumaných zemí, tedy České republiky, jakožto zástupce malého státu, a Spojených států amerických, v roli světové velmoci.

Finální kapitola je odrazem první kapitoly v praxi. Zatímco první část popisuje, jak je veřejná diplomacie prováděna českým Velvyslanectvím v USA, následující část se soustředí na praktiky americké Ambasády v Praze. Poslední podkapitola poté srovnává přístupy obou Úřadů a hledá jak rozdíly, tak také podobnosti v oblasti strategie, nástrojů či pořádaných akcí.

Celá práce vychází primárně ze studií a článku výše zmíněných autorů. Dalším zdrojem jsou také osobní rozhovory se zaměstnanci úřadů či webové stránky obou ambasád, v případě amerického Velvyslanectví se jedná také o stránky Amerického centra. Text je také doplněn řadou tabulek, které mají za úkol usnadnit čtenáři orientaci v textu.

1. Teoretický úvod do tématu

Pro účel této bakalářské práce je nejdříve nutné položit teoretický základ. Teoretická kapitola práce je rozdělena do tří podkapitol. První je věnovaná obecnému vymezení diplomacie veřejné a kulturní a příbuzných pojmů jako je branding, propaganda či soft power, druhá a třetí podkapitola se věnují již přímo veřejné diplomacii. Zatímco druhá část teoretické kapitoly se soustředí na bližší dělení veřejné diplomacie z časového a věcného hlediska, poslední část rozebírá novou veřejnou diplomacii z hlediska aktérů a nástrojů.

1.1 Veřejná a kulturní diplomacie: teorie a definice

Vzhledem k tomu, že hlavní témata této práce, tedy diplomacie veřejná a kulturní, jsou odnože tradiční diplomacie, nastíní tato práce alespoň krátce, co je to diplomacie. Posléze se bude věnovat také přímo diplomacii veřejné, kulturní a příbuzným termínům. Protože svět definic je často nejednoznačný, bude se tato práce na každou definici dívat z několika úhlů, aby co nejpřesněji vystihla komplexní významy základní terminologie.

Diplomacie jako taková je činnost suverénních států, a v současné době i jiných aktérů, jež má za cíl budování mezinárodních vztahů mírovou cestou, tedy diplomaticky.¹ Diplomacii samotnou lze tedy považovat za nástroj zahraniční politiky, který je používán k dosažení klíčových státních zájmů.² Vymezení veřejné a kulturní diplomacie není zdaleka jednoznačné. I když se o veřejné diplomacii často mluví jakožto o novém fenoménu, k jejímu rozvoji došlo v minulosti již v návaznosti na vznik knihtisku, a snahy představit svůj stát v co nejlepším světle jsou staré jako státy samy.³ Již panovníci v době Byzantské říše se zajímali o to, co si o nich jiné země myslí.⁴ Nicméně pojem „veřejná diplomacie“ byl poprvé použit až v roce 1965 americkým diplomatem a děkanem Tufts University pro popsání procesu mezinárodní informovanosti a kulturních vztahů. Ve Spojených státech amerických se toto označení okamžitě těšilo velkého zájmu například z toho důvodu, že bylo třeba nazvat oblast

¹ KISSINGER, Henry. *Umění diplomacie: od Richelieua k pádu Berlínské zdi*. Vyd. 3. Praha: Prostor, 1999. Obzor (Prostor).

² HAMILTON, K. – LANGHORNE, R. *The Practice of Diplomacy: Its Evolution, Theory and Administration*. 2nd ed. Routledge, 2011.

³ PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, p. 8

⁴ MELISSEN, J. *The New Public Diplomacy. Soft Power in international Relations*. Basungstoke: Palgrave, 1998, p. 6-11.

komunikace se zahraničním publikem a nahradit tak nelibý pojem „propaganda“, jež v sobě nesl negativní konotaci a často byl spojován s komunistickou či nacistickou činností. V Evropě se označení „veřejná diplomacie“ začalo používat až na sklonku studené války.⁵ Od té doby se také stala důležitou složkou diplomatické praxe a jedním z nejdůležitějších nástrojů měkké moci státu.⁶

Jak již bylo naznačeno, přesné vymezení pojmu je velice problematické. Obecně se dá na veřejnou diplomacii nahlížet ze čtyř úhlů. Zaprvé jako na opak tzv. tajné diplomacie, paralelně je používáno i označení „otevřená diplomacie“, které je spojené s bývalým americkým prezidentem Woodrow Wilsonem a jeho čtrnácti body na konferenci ve Versailles, při které odmítl tajné dohody. Zadruhé ve smyslu veřejných záležitostí (public affairs), jejichž cílem je informovat domácí veřejnost o dění doma i ve světě, jde tedy o jakýsi vnitřní aspekt působení veřejné diplomacie. Dále je možné mluvit o nástroji pro prosazování cílů zahraniční politiky. V tomto případě je však velmi častá asociace s propagandou. Nakonec lze veřejnou diplomacii chápat jako proces komunikace se zahraničním publikem, který má za cíl vytvoření pozitivních představ o zemi, jejích hodnotách a kultuře. Práce bude vycházet z definice z knihy *Veřejná diplomacie*, která byla složena na základě předešlých definic a navíc neuvažuje státní monopol v rámci této disciplíny. „*Veřejná diplomacie je činnost státu zaměřená na utváření a ovlivňování pozitivních představ o daném státu, hodnotách a činnostech, které reprezentuje mezi zahraniční veřejností. Prostředkem k dosažení žádoucího cíle je pravdivá komunikace se zahraniční veřejností prováděná v součinnosti státního aparátu i soukromých subjektů.*“⁷

Pro přesnější pochopení pojmu je také nutné vysvětlit rozdíly mezi veřejnou diplomacií a často asociovanými pojmy jako je propaganda, branding či kulturně zahraniční vztahy. Co se týče propagandy, společným rysem je záměr ovlivnit veřejné mínění v cílové zemi. Rozdílem však je, že veřejná diplomacie je komunikací dvojsměrnou, jde tedy nejen o vysílání informací, ale také o jejich přijímání, vyhodnocování a posléze aplikaci při tvoření strategie.⁸ Skvěle tento rozdíl vystihuje Jan Melissen, seniorní

⁵ CULL, N. *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Figueroa Press Los Angeles, 2009, p.17.

⁶ TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, p. 15-20.

⁷ PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, p. 11-13

⁸ Tamtéž, p. 19.

výzkumný pracovník holandského Clingendael institutu, který říká že „rozdíl mezi propagandou a veřejnou diplomacií je ve způsobu komunikace. Moderní veřejná diplomacie je dvoustranným procesem, i když diplomaté mají vždy na mysli zájmy a zahraničně-politické cíle své země“.⁹ Rozdíly i společné rysy jsou navíc přehledně zpracovány v tabulce níže.¹⁰ Branding, tedy budování značky státu¹¹, má některé společné prvky s veřejnou diplomacií, třeba zaměření na zahraniční veřejnost, kategoričným rozdílem je však jejich cíl. Zatímco branding usiluje o vytvoření dobré image státu, veřejná diplomacie má za cíl „podporu a zdůraznění hladce fungujících mezinárodních vztahů“.¹²

Tabulka č. 1 - Veřejná diplomacie a propaganda: společné rysy a rozdíly obou konceptů

	Veřejná diplomacie	Propaganda
Společné rysy	Zaměření na širší veřejnost, snaha vytvořit pozitivní vnímání dané země v zemi příjemce	Zaměření na širší veřejnost, snaha vytvořit pozitivní vnímání dané země v zemi příjemce
Rozdíly	Komunikace založená na dialogu, otevřenost, prostor pro interpretaci	Jednostranný komunikační proces, jedna možná verze, příjemce nemá interpretační prostor

Zdroj: TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, p. 20.

V současné době není postavení subjektů mezinárodních vztahů spjato pouze s geografickou polohou či vojenskou a ekonomickou silou, jako tomu bylo v minulosti, ale také s kulturními hodnotami, které daná země reprezentuje. V důsledku dochází k propojování politické činnosti s kulturou a kulturní diplomacie tedy nabývá na významu.¹³ Proces propojení je znázorněn níže.

⁹ MELISSEN, J. *The New Public Diplomacy. Soft Power in international Relations*. Basungstoke: Palgrave, 1998, p. 23.

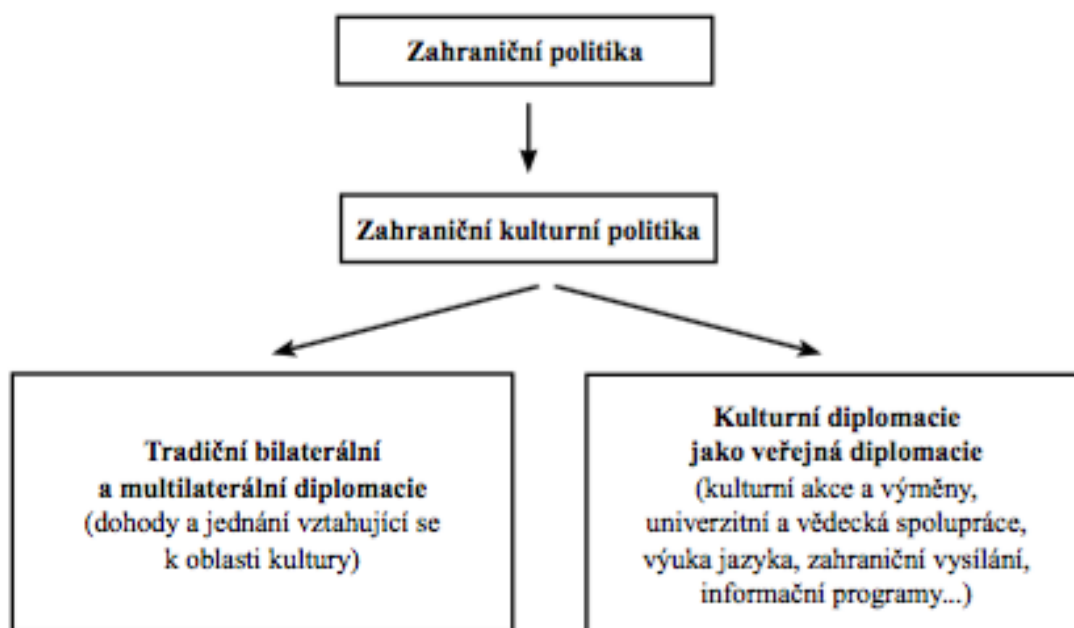
¹⁰ TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, p. 20.

¹¹ V případě České republiky jde třeba o asociaci s pojmem „Srdce Evropy“.

¹² PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, p. 19.

¹³ TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, p. 11.

Tabulka č. 2 - Zahraniční kulturní politika a typy diplomatické aktivity

Zdroj: TOMALOVÁ, E. Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, p. 18.

V oblasti kulturní diplomacie je důležité nejdříve určit, co se rozumí kulturou. Dle definice UNESCO se jedná o „souhrn distinktivních duchovních, materiálních a intelektuálních rysů, které charakterizují společnost. Nejde pouze o čistě umělecká vyjádření, ale také o životní styl, základní práva, hodnoty a tradice.“¹⁴ Cílem kulturní diplomacie je tedy zpřístupnění složek dané kultury zahraničnímu publiku formou různých kulturních akcí (výstav, koncertů apod.), ale také skrze studijní výměnné pobyty, jazykové projekty či sdílení vědeckých poznatků. Co se týče zahraničně kulturních vztahů, potažmo kulturní diplomacie, vztah s diplomacií veřejnou není zcela jasný. Autorka knihy *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*, Eliška Tomalová, prezentuje kulturní diplomacii jako součást či podpoložku diplomacie veřejné, znázorněno detailněji níže. Rozdílem však zůstává, že kulturní diplomacie je, nebo se alespoň snaží být, nezávislá na státním diplomatickém aparátu. Veřejná diplomacie se navíc zaměřuje mimo zahraniční subjekty i na domácí veřejnost, diplomacie kulturní

¹⁴ UNESCO. *Mexico City Declaration*, 1982. [online]. [cit. 27. 1. 2016]. Dostupné z: portal.unesco.org/culture/en/les/12762/11295421661mexico_en.pdf/mexico_en.pdf.

vidí jako svou primární cílovou skupinu pouze zahraniční publikum.¹⁵ Tato práce bude pracovat s kulturní diplomacií jakožto se složkou diplomacie veřejné.

Tabulka č. 3 - Vztah kulturní a veřejné diplomacie

Zdroj: TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, p. 20.

Protože literatura mluví v souvislosti s veřejnou diplomacií také o soft power, neboli měkké moci, je žádoucí nadefinovat i tento pojem. S rozdělením moci na soft power a hard power poprvé přišel americký politolog a bývalý profesor na Harvardské universitě, Joseph Nye, v 80. letech minulého století. Soft power definoval jako schopnost státu přesvědčit ostatní, aby dělali to, co si daný stát přeje bez použití síly či donucení. Vzhledem k tomu, že soft power závisí na kultuře, hodnotách, strategii a rozvážnosti země, dala by se veřejná diplomacie považovat za nástroj k jejímu šíření.¹⁶ To ostatně podotýká také Eliška Tomalová ve své, již výše zmiňované, knize.¹⁷ V současné době se navíc mluví i o tzv. smart power, což je kombinace soft power a hard power.¹⁸ Propojení smart power s veřejnou diplomacií zmiňuje i historik a teoretik veřejné diplomacie, Nicholas Cull.¹⁹

¹⁵ TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, p. 15-20.

¹⁶ NYE, J. S. Public Diplomacy and Soft Power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* [online]. 616, 94-109. 2008. [cit. 27. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/25097996>.

¹⁷ TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, p. 15-20.

¹⁸ NYE, J. S. Public Diplomacy and Soft Power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* [online]. 616, 94-109. 2008. [cit. 27. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/25097996>.

¹⁹ CULL, N. *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Figueroa Press Los Angeles, 2009, p. 3-24.

1. 2 Veřejná diplomacie: fáze, dimenze a elementy

Jako na každou oblast či disciplínu, i na veřejnou diplomacii se dá nahlížet z několika úhlů. Tato práce ji bude analyzovat jednak jako proces omezený časem, tedy z hlediska fází a posléze časových dimenzí, a dále jako celek tvořený částmi, respektive elementy.

Existují celkem čtyři základní fáze veřejné diplomacie, jak je definuje Mark Leonard. Každá z fází je definovaná ve vztahu k dosaženému cíli, přehledné řazení fází nabízí následující tabulka.

Tabulka č. 4 - Fáze veřejné diplomacie

Fáze veřejné diplomacie	Projevy(příklady)
1. Seznámení	Zvyšování povědomí o dané zemi, oživení/změna stávajících představ
2. Zvyšování obliby	Vytváření pozitivní percepce, snaha vidět realitu ze stejné/blízké perspektivy
3. Vytvoření vazeb	Vědecká a kulturní spolupráce, studijní výměny
4. Ovlivňování	Investice/obchodní spolupráce se zemí poskytovatele, podpora zahraničněpolitických pozic poskytovatele

Zdroj: LEONARD, M. *Public Diplomacy*. London: The Foreign Policy Center, 2002. In: TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*, p. 17.

První fází je seznámení, obecně jde tedy o zvyšování povědomí o dané zemi. To je prováděno buď skrze ožívování stávajících představ, či jako vytváření představ nových nebo alespoň pozměněných.²⁰ Příkladem této fáze v České republice, respektive v Československu, byla snaha oprostit se od obrazu post-komunistické země.²¹ Následující fází je zvyšování obliby, která navazuje na již existující představy. Jde tedy o vytváření pozitivního obrazu v rámci mezinárodního prostředí. Třetí fází je tvoření vazeb v existujících sítích. Tato fáze se nejčastěji projevuje skrze navázání spolupráce v oblasti vědy či výzkumu, dále pak v oblasti vzdělání či kultury. Finální a vrcholnou fází je fáze ovlivňování, která je možná pouze za předpokladu perfektního fungování všech předchozích fází. Jde nejčastěji o formy investic, obchodní spolupráci

²⁰ LEONARD, M. *Public Diplomacy*. London: The Foreign Policy Center, 2002, p. 8 – 31.

²¹ PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, p. 55-73.

a prosazování národních cílů skrze již ustavené vazby.²² Jak je vidět z návaznosti fází, jedna bez druhé nemá velkou šanci na úspěch. Kvalitní veřejná diplomacie se tedy skrývá v propracované strategii, která se detailně zabývá nejdříve každou fází zvlášť a až poté všemi fázemi jako celkem.

Vzhledem ke komplexnosti problematiky veřejné diplomacie lze činnost veřejné diplomacie rozdělit i do dimenzí. V tomto případě vymezuje tři základní časové dimenze, při čemž každá nabývá na důležitosti v rámci prováděné činnosti.

Tabulka č. 5 - Tři dimenze veřejné diplomacie

Účel	Reaktivní (Hodiny a dny)	Proaktivní (Týdny a měsíce)	Budování vztahu (Roky)
Politický/vojenský			
Ekonomický			
Společenský/kulturní			

Zdroj: LEONARD, M. *Public Diplomacy*. London: The Foreign Policy Center, 2002. In: PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie*, p. 15.

První dimenze je reaktivní, odehrává se v rovině hodin či dní a většinou je používána pro bezprostřední reakci na danou událost. Následuje dimenze proaktivní, počítaná v řádu týdnů či měsíců, která se soustředí na hlavní informace, které stát vysílá do zahraničí. Dimenzí s nejdelší působností je budování vztahů, která by měla tvořit většinu veřejně-diplomatických aktivit. V rámci této dimenze dochází k detailnímu prezentování hodnot a stát se snaží zahraničním subjektům své postoje a hodnoty vysvětlit tak, aby došlo ke vzniku dlouhodobých přátelských vazeb. Jak bylo řečeno, každá dimenze nabývá na důležitosti v závislosti na oblasti činnosti. Obecně rozlišujeme oblast politickou/vojenskou, ekonomickou a společenskou/kulturní. Je asi jasné, že například kulturní či společenská oblast je nejdůležitější v té dlouhodobé dimenzi.²³

²² LEONARD, M. *Public Diplomacy*. London: The Foreign Policy Center, 2002, p. 8-31.

²³ Tamtéž.

Nicholas Cull prezentuje veřejnou diplomacii jako soubor tvořený hned pěti základními elementy, jimiž jsou naslouchání, obhajoba, kulturní diplomacie, výměnná diplomacie a mezinárodní zpravodajství. V tomto smyslu rozumíme element jakožto stavební kámen celku.

Prvním elementem je naslouchání, jedná se o proces sbírání podnětů, dat a názorů ze zahraničí a jejich následné zpracování a zapracování do celkové strategie. Ačkoli tento koncept je trochu idealizovaný a úplně nereflektuje realitu, v praxi odlišuje veřejnou diplomacii od propagandy. Navazující součástí je obhajoba, tedy pokus aktéra uskutečnit v rámci mezinárodního prostředí zahraniční komunikaci za účelem aktivní podpory a obhajoby svého zájmu. Tohoto elementu je využíváno nejčastěji v reaktivní či proaktivní fázi. Třetím elementem je kulturní diplomacie, o které již byla řeč výše. Ve své podstatě se jedná o tu část veřejné diplomacie, která se stará o zlepšování národního obrazu skrze kulturní dědictví či umění, v současné době však rozšiřuje svoji působnost i do oblastí vědy a vzdělání. Studentům nejbližším elementem je výměnná diplomacie, která spočívá ve vysílání domácích občanů do zahraničí a na oplátku přijímání občanů zahraničních. Tato výměna je většinou součástí studijního či kariérního růstu a je perfektním příkladem využívání veřejnosti jako nástroje i aktéra veřejné diplomacie. Poslední uváděný element je mezinárodní zpravodajství, jež nyní nabývá na důležitosti v důsledku technologických pokroků. Tento element je zase ukázkou stírání linie mezi domácí a zahraniční veřejností, neboť zahraniční vysílání je přístupné i domácímu publiku.²⁴

Veřejná diplomacie je tedy činnost, skrze kterou se množství aktérů snaží zlepšit mezinárodní obraz své země. Ačkoli je často považovaná za nový fenomén, veřejná diplomacie tu s námi byla v nějaké formě již od samotného vzniku moderních států. Termín byl však v dnešním znění poprvé použit až v roce 1965 na půdě americké university. Jeho rozšíření na evropský kontinent je spojováno až s 80. a 90. léty, tedy s finálními etapami studené války. Jako součást veřejné diplomacie lze definovat diplomacii kulturní, která také nabírá na důležitosti. Jejím cílem je především budování mezinárodních vztahů skrze kulturní prezentaci a výměnu.

²⁴ CULL, N. *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Figueroa Press Los Angeles, 2009, p. 17-23.

V současné době se stále častěji mluví o tzv. nové veřejné diplomacii, která se postupně vyvinula z té „tradiční“ v důsledku změn mezinárodního prostředí. Jedná se například o nárůst počtu aktérů, kteří mají moc ovlivnit veřejné mínění. Nejčastěji se v této souvislosti mluví o nadnárodních společnostech, nevládních organizacích ale také veřejnosti. Další podstatnou změnou je technologický pokrok, který rozšířil možné nástroje veřejné diplomacie a ve stejnou chvíli přispěl ke smazání, dříve velmi jasné, linie mezi domácím a zahraničním publikem. Co se týče členění veřejné diplomacie, dá se její působnost dělit například z časového hlediska na dimenze či fáze, dále pak z hlediska organizačního na jednotlivé elementy. Jak bude vidět dále, praktický přístup k veřejné diplomacii se může lišit v důsledku rozdílných možností států.

1.3 Nová (moderní) veřejná diplomacie: nástroje a aktéři

21. století s sebou přineslo spoustu změn v oblasti vědy a techniky, a ani oblast mezinárodních vztahů nezůstala beze změny. Rozmach sociálních médií, růst mezinárodních organizací či globalizace značně ovlivnily i veřejnou diplomacii a přispěly ke vzniku tzv. nové veřejné diplomacie.

Mezi tradiční aktéry veřejné diplomacie, jak již bylo řečeno, řadíme především státy. V minulosti to byly právě vlády a hlavy států, které měly jako jediní moc ovlivnit veřejné mínění. Ke svým účelům používaly tradičních nástrojů, které byly v té době k dispozici. Jednalo se především o tisk (tedy publikace různého druhu), rádio, od začátku 60. let také televizi. V souvislosti s televizní revolucí se začaly vysílat pořady o kultuře dané země, které představovaly zemi zahraničním divákům skrze audiovizuální prezentaci. Dalším nástrojem byly i výměny osob mezi zeměmi, ať už šlo o studentské výměnné pobyty (které zažívají velký rozmach v současném světě) nebo návštěvy zahraničních vědců či politických zástupců. Tento nástroj přímo působil, a do dnes působí, na veřejné mínění zahraničního publika.²⁵ Nástroji jsou však i samotné instituce, které veřejnou a kulturní diplomacii praktikují. Jedná se především o zahraniční zastoupení a jiné agentury (v případě České republiky jde třeba o Česká centra či pobočky CzechTourism), dále sem také patří různé neziskové organizace či soukromé subjekty.

²⁵ PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, p. 11-15.

Částečně k této činnosti přispívají i další útvary, například ministerstva, jež mají na starost oblast kultury či vzdělání.²⁶

Nová forma veřejné diplomacie se od té původní liší v několika základních bodech, jak uvádí Nicholas Cull.²⁷ Na základních změnách se však shodnou i ostatní vlivní autoři, třeba Jan Melissen nebo Alan Henrikson. Přehledně jsou rozdíly zpracovány v tabulce, kterou Nicholas Cull zařadil do své publikace.

Tabulka č. 6 - Tradiční veřejná diplomacie vs. nová, moderní veřejná diplomacie

Dominantní charakteristiky	Tradiční VD	Nová (moderní) VD
1) Identifikace mezinárodních aktérů	Stát	Stát a nestátní aktéři
2) Technické prostředí	Rádio, tištěné noviny, pevná linka	Satelit, internet, živé vysílání, mobilní telefony
3) Mediální prostředí	Čisté rozdělení mezi zprávami pro domácí a zahraniční publikum	Slití mezi informacemi pro domácí a zahraniční publikum
4) Přístup	Přímý dosah politické advokacie a teorie propagandy	Přímý dosah korporátního značení a teorie sítí
5) Terminologie	„Mezinárodní image“, „prestiž“	„Soft power“, „národní značka“
6) Struktura rolí	Hierarchický model	Horizontální uspořádání
7) Poselství	Cílené zprávy	Budování vztahů
8) Celkový cíl	Management mezinárodního prostředí.	Management mezinárodního prostředí.

Zdroj: CULL, N. *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Figueroa Press Los Angeles, 2009, p. 17.

První zásadní změnou je rozdíl v zastoupení aktérů, přesněji ztráta monopolu státu, který byl historicky jediným vykonavatelem veřejné diplomacie, potažmo i diplomacie jako takové. Ve vlně globalizace a integračních procesů nabývají na síle nejen mezinárodní organizace, ale také nestátní aktéři všeho druhu. Velký boom zažívají neziskové organizace, především ty uznávané, které mají moc ovlivnit veřejné mínění. Sílu v tomto odvětví mají ale i soukromé subjekty a posiluje také působnost veřejného mínění.²⁸ Moc ovlivňovat pomalu získávají nadnárodní společnosti, jejichž vliv roste

²⁶ TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, p. 20-25.

²⁷ CULL, N. *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Figueroa Press Los Angeles, 2009, p. 3-24.

²⁸ Tatmtéž.

v důsledku rozvoje ekonomické diplomacie a globalizace. I zástupci regionů a měst se nyní snaží prosadit ve veřejně-diplomatické oblasti. Příkladem takového snažení může být třeba zastoupení Prahy v Bruselu.²⁹ Obecnou tendencí je tedy multiplicita aktérů. Zapojení nestátních subjektů navíc zvyšuje objektivitu celé strategie. S tímto související je i rozdíl organizace vztahů. Zatímco předchozí vlna veřejné diplomacie stavěla na hierarchickém modelu, centrální tedy byly mezivládní vztahy a ústřední úlohu měl stát, současná nová veřejná diplomacie je založená na tzv. network modelu. Na základě spolupráce se pak aktéři snaží dosáhnout společně vytyčených cílů. Veřejná diplomacie se tedy přelévá z konkurenční roviny do té spolupracující, ve které si aktéři uvědomují, že společnými silami dojdou dále než každý sám. Výhodou tohoto přístupu je také jeho flexibilita a téměř neexistující transakční překážky.³⁰

Druhou zásadní změnou je vývoj technického prostředí. Protože veřejná diplomacie je z velké části postavená na komunikaci, nové komunikační možnosti jako je rozmach internetu a nedávný boom sociálních médií (Facebook, Twitter) jí otevírají nové možnosti. Aktéři nyní nemusí spoléhat jen na tradiční nástroje jako jsou noviny, televize či rádio, ale mohou využít rychlosti a dosahu šířených informací, které nabízí internet. Informace se tak mohou dostat z jedné strany planety na druhou v řádech sekund.

S rozvojem informačních toků souvisí i třetí změna, kterou je rozmazání dříve jasné linie mezi domácí a zahraniční veřejností. Dříve docházelo k dělení informací mezi ty, které jsou určeny domácímu publiku, a ty jež jsou primárně vysílány do světa. Nynější technologicky vyspělý svět však toto rozdělení téměř popírá a lidé po celém světě mají přístup téměř ke všem vysílaným informacím.³¹ Nová veřejná diplomacie navíc této změny využívá ve svůj prospěch a mobilizuje domácí veřejnost k dosažení svých cílů, zaměstnává jí tedy jako jednoho z aktérů, jak bylo naznačeno výše. Veřejnost má za úkol reprezentovat dané hodnoty a prezentovat domácí styl života v zahraničí. Ačkoli se jedná až o sekundárního aktéra (jeho činnost není nijak více organizovaná), má velký

²⁹ PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, p. 39-45.

³⁰ MELISSEN, J. *The New Public Diplomacy. Soft Power in international Relations*. Basungstoke: Palgrave, 1998, p. 28-44 .

³¹ CULL, N. *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Figueroa Press Los Angeles, 2009, p. 3-24.

podíl na úspěšnosti celé strategie. Mimo to je v tomto případě také krásně vidět jak domácí, tak zahraniční dimenze veřejné diplomacie.³²

Změny nastaly v neposlední řadě také co se týče terminologie veřejné diplomacie. Zatímco tradiční model je spojován s „mezinárodní image“ a „prestiží“, označení doprovázející současné pojetí jsou „soft power“ a „národní značka“. Tento odklon je možné vysvětlovat třeba změnou v řešení konfliktů. Do popředí se stále více dostává zejména soft power, potažmo smart power. V oblasti prezentace země je nyní důraz kladen na národní cítění a národní identitu obyvatelstva, která má velkou moc reprezentovat zemi v zahraničí. Primárním cílem tedy už není zajistit si prestiž, ale spíše prezentovat zemi v reálně dobrém světle pomocí vyzdvihování národní identity. Za tímto objektivnějším přístupem stojí také noví aktéři, jež nejsou pod přímým vlivem státu.

Jako závěrečnou změnu lze uvést poselství veřejné diplomacie. Zatímco tradiční přístup si kladl za úkol hlavně komunikaci cílené zprávy, nový přístup se snaží vybudovat dlouhotrvající přátelské vztahy s ostatními státy a jejich veřejnostmi.³³ Přesto všechno však zůstává cíl moderní veřejné diplomacie totožný s cílem tradičního podání, jde o management mezinárodního prostředí.

Dá se tedy říci, že nová veřejná diplomacie se vyznačuje jak novými aktéry, tak také novými nástroji. Vedle států stojí v poli i nestátní subjekty, mezinárodní organizace, soukromé firmy a veřejnost. Vztahy mezi těmito subjekty jsou však postavené na principu horizontálního uspořádání, jež dává jednotlivým aktérům větší moc. Co se týče nástrojů, může se nová veřejná diplomacie krom tisku, televize a rádia spolehnout i na internet, mezinárodní vysílání, sociální sítě a také domácí veřejnost, jež je nejen aktérem, ale také do určité míry i nástrojem. Ačkoli celkový cíl, tedy management mezinárodního prostředí, zůstává stejný, nová veřejná diplomacie se nezakládá jen na zprostředkování cílené zprávy, ale má za úkol budování a rozvíjení dlouhotrvajících vztahů.

³² PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, p. 45-50.

³³ CULL, N. *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Figueroa Press Los Angeles, 2009, p. 3-24.

2. Veřejná diplomacie v praxi

Druhá kapitola této bakalářské práce se věnuje veřejné diplomacii v praxi. Vzhledem k tomu, že finální kapitola už bude přímo srovnávat praktiky dvou zemí, České republiky jako malého státu a Spojených států jako velmoci, snaží se tato kapitola poskytnout náhled na obecné praktiky obou typů států. Zatímco první podkapitola se věnuje obecné strategii veřejné diplomacie a podtrhává rozdíly v přístupu mezi malými a velkými státy, druhá a třetí část této kapitoly se věnují konkrétně přístupu obou států k veřejné diplomacii z historického i věcného hlediska.

2.1 Veřejná diplomacie malých a velkých států

Jak již bylo řečeno v předchozí kapitole, veřejná diplomacie představuje snahy státu zviditelnit se, představit svoje přednosti a prezentovat se v tom nejlepším světle v rámci mezinárodního společenství. Současný svět se však neustále mění, nyní rychleji než kdy předtím, a státy proto musí na změny pružně reagovat. To vyžaduje mimo jiné správně zvolenou strategii, jasně vymezené cíle a nástroje veřejné diplomacie. Ačkoli veřejná diplomacie malých i velkých států je často podobná, například západní země společně podporují a rozvíjejí stejné ideje a hodnoty jako jsou demokracie, individualismus či ochrana lidských práv, existují také zásadní rozdíly mezi strategií prováděnou světovou velmocí a přístupem malého či středně velkého státu. Tyto rozdíly nejčastěji pramení z nevyrovnaných dostupných zdrojů a nestejného postavení v rámci mezinárodního společenství.³⁴

Malé státy, tedy státy, jejichž zdroje tvrdé moci (velikost, ekonomická a vojenská síla) jim neumožňují dostatečně ovlivnit realizaci a naplnění svých státních zájmů či upevnit postavení na mezinárodní scéně³⁵, musí hledat jiná řešení, jak se zviditelnit a dosáhnout stanovených cílů. „*Veřejná diplomacie je jedním z takových nástrojů, jenž umožňují malým a středně velkým státům dosahovat zisky, které přesahují možnosti jejich tvrdé moci.*“³⁶ Nicméně i v tomto případě platí, že ekonomická síla státu a jeho finanční možnosti do určité míry determinují přístup k veřejné diplomacii.

³⁴ PETERKOVÁ, J. Veřejná diplomacie malých států a realita České republiky. *Mezinárodní vztahy* [online]. 43/ 8, 2008, p. 5-15 [cit. 12. 3. 2016]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/296>.

³⁵ BÁTORA, J. Public Diplomacy Between Home and Abroad: Norway and Canada. *The Hague Journal of Diplomacy*. 2006, č. 1, p. 53-80.

³⁶ PETERKOVÁ, J. Veřejná diplomacie malých států a realita České republiky. *Mezinárodní vztahy* [online]. 43/ 8, 2008, p. 5-15 [cit. 12. 3. 2016]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/296>.

Malé státy jsou v tomto ohledu v jisté nevýhodě. Mezinárodní prostředí o nich nemá dostatek informací, a když už o nich něco ví, často je to na základě zabudovaných stereotypů. Příkladem mezinárodní neinformovanosti je anekdota z konce 90. let, kdy se rakouští novináři ptali svých občanů, jestli se Praha nachází na východ či na západ od Vídně. Smutné bylo zjištění, že více jak 70% dotázaných odpovědělo na západ. Tento případ svědčí o tom, že ani sousedící státy nemají velmi přesné informace. Malé státy proto mají jeden primární úkol, zviditelnit se. O velkých státech se totiž bude mluvit tak či tak, o malých se zpravidla mluví jen v důsledku krize či skandálu.³⁷ Menší státy se proto musí snažit zviditelnit se také v nekrizovém období.

Obecně se dají charakterizovat tři základní rozdíly v přístupu k veřejné diplomacii mezi malými a velkými státy. Jedná se o hlavní misi, tedy o motivy a záměry celé strategie, dále o šíři a intenzitu prezentovaných témat a v neposlední řadě také o počáteční legitimitu. Co se týče prvního rozdílu, malé státy se, jak již bylo výše zmíněno, snaží hlavně o zviditelnění. Dopředu je žene touha být vidět a snaha prezentovat se jako spolehlivý partner. Velké státy, na druhou stranu, většinou pouze obhajují a vysvětlují své postoje a stanoviska. V některých případech se také mohou snažit o změnu dosavadní pověsti, tedy o tzv. re-branding. Výjimečně se však i velmoc může snažit o zachycení pozornosti. Ilustrativním příkladem můžou být Spojené státy americké, které se snažily představit svoji humanitární tvář skrze vojáky pomáhající v Asii po děsivém tsunami v roce 2004. Americká vláda se tím snažila vylepšit pověst svých vojáků, kteří byli nedlouho předtím obviněni z brutálního zacházení během jejich mise v Iráku.

Druhým rozdílem je šíře a intenzita prezentovaných témat. Zatímco velké státy mají větší množství alternativ a mohou realizovat široké spektrum témat najednou, malé státy si musí specificky vybrat poměrně úzký pruh působnosti, jsou tedy předurčeny k implementaci tzv. diplomacie mezery³⁸. Tato nezbytná limitace je dána hned dvěma skutečnostmi - omezenými finančními zdroji a také menší personální vybaveností. Malé státy si tedy například nemohou dovolit pořádat více akcí ve stejný čas jednoduše

³⁷ BÁTORA, J. *Multistakeholder Public Diplomacy of Small and medium-Sized States: Norway and Canada Compared*. Malta, 2005, p. 6.

³⁸ Pochází z anglického originálu „niche diplomacy“.

proto, že na to nemají ani peníze ani dostatečný lidský kapitál.³⁹ Témata, pro která se nakonec malé státy rozhodnou, musí být pečlivě vybrána. Země musí při jejich výběru důkladně zvážit jak finanční, tak také politické, historické či geografické aspekty. Obecně lze říci, že správně zvolená „mezera“ musí splňovat následující předpoklady: „země v ní musí mít nějakou výhodu či trvalou zvláštnost, která je spjatá buď s místem či tradicí nebo je konsenzuálního charakteru,“⁴⁰ tedy odráží dominující veřejné mínění v zemi. Správně zvolená mezera však musí také reflektovat současnou situaci ve světě. Příkladem může být 11. září a teroristické útoky, které poté nasměrovaly velkou část zemí směrem k bezpečnosti. Diplomacie mezery ale není cizí ani středně velkým zemím, jako je třeba Německo, Indie či Austrálie.⁴¹ Dle Alana K. Henriksona má malý či středně velký stát tři možnosti jak přistupovat k diplomacii mezery. První možností je změna směru mezinárodní diskuse, která se může odehrát například otevřenou konfrontací se světovou velmocí. Tento typ aplikovala Kanada při tzv. ottawském procesu.⁴² Druhou možností je paralelní činnost vedle hlavního proudu veřejné diplomacie, tedy „sledování pelotonu po vlastní ose“⁴³. Posledním možným pojetím je aktivní spolupráce s dominantní silou, která je ve většině případů výhodná pro obě strany.

Posledním rozdílem, avšak neméně viditelným, je síla počáteční legitimacy. Zatímco velké státy a velmoci disponují značnou tvrdou silou, můžou být jejich rádobý čisté úmysly často podrobovány velké skepsi. V případě Velké Británie či Francie se často objevují teorie o skrytých neokolonialistických úmyslech, v případě Ruska lze poté hovořit o imperialistické snaze šířit svůj vliv za hranice Ruské federace. Malé státy tedy vstupují do světa veřejné diplomacie s vysokou počáteční legitimitou a jsou brány jako upřímnější partner a člen mezinárodního společenství, protože se u nich nepředpokládá, že by měly jakékoli skryté politické, ekonomické či teritoriální úmysly.⁴⁴

³⁹ BÁTORA, J. *Multistakeholder Public Diplomacy of Small and medium-Sized States: Norway and Canada Compared*. Malta, 2005, p. 4-26.

⁴⁰ PETERKOVÁ, J. Veřejná diplomacie malých států a realita České republiky. *Mezinárodní vztahy* [online]. 43/ 8, 2008, p. 5-15 [cit. 12. 3. 2016]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/296>.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Mezinárodní snaha o zákaz nášlapných min z konce 20. století. Dohoda byla podepsána 3. prosince 1997.

⁴³ PETERKOVÁ, J. Veřejná diplomacie malých států a realita České republiky. *Mezinárodní vztahy* [online]. 43/ 8, 2008, p. 5-15 [cit. 12. 3. 2016]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/296>.

⁴⁴ BÁTORA, J. *Multistakeholder Public Diplomacy of Small and medium-Sized States: Norway and Canada Compared*. Malta, 2005, p. 4-26.

I přes tyto tři základní rozdíly, které musí malé státy brát v potaz při přípravě a tvorbě jejich strategie veřejné diplomacie, se jejich přístup nijak systémově neliší. Dalo by se říci, že jde spíše jen o modifikaci na základě rozdílných potřeb, cílů a zdrojů. Jan Melissen definoval celkem sedm základních prvků každé strategie, prvních pět souvisí přímo s náplní strategie, šestý s jejím celkovým fungováním a sedmý s budoucím vývojem. Jak bude popsáno níže, prvky na sebe navzájem navazují. Pro přehlednější členění nabízí tato práce následující tabulku.

Tabulka č. 7 – Základní prvky strategie veřejné diplomacie

Aspekt	Malý stát	Velký stát	Funkce
1. Stanovení základního cíle	Hlavní rámec veškeré aktivity	Hlavní rámec veškeré aktivity	Náplň strategie
2. Zásadní sdělení	Velmi specifické, v souladu se státními hodnotami	Širší záběr, možné více sdělení najednou v souladu se státními hodnotami	
3. Geografické priority	Limitované, pouze nejdůležitější země/regiony	Širší záběr, více regionů/kontinentů	
4. Cílové skupiny	Velmi specifické (akademická obec, mladiství)	Širší specifikace (všeobecná veřejnost)	
5. Výběr nástrojů	V závislosti na cílové skupině	V závislosti na cílové skupině	
6. Organizační rámec	Fungující struktura založena na vztahu státu s veřejností	Fungující struktura založena na vztahu státu s veřejností	Podpora funkčnosti
7. Hodnocení úspěšnosti	Porovnávání výsledků s cíli, zpětná vazba	Porovnávání výsledků s cíli, zpětná vazba	Analýza

Zdroj: Vlastní zpracování dle PETERKOVÁ, J. Veřejná diplomacie malých států a realita České republiky, p. 12-15.

Počátečním prvkem je stanovení základního cíle, které slouží jako rámec pro veškeré další aktivity. Země si stanoví podobu výsledného obrazu, kterého chce v rámci mezinárodního společenství dosáhnout. Příkladem tohoto prvku může být třeba cíl působit jako moderní demokratická země či spolehlivý partner. Následujícím prvkem je zásadní sdělení. Jedná se o výběr specifických témat, kterými se bude země zabývat a oblasti, ve které se bude prezentovat. Toto sdělení by mělo být v souladu s identitou a hodnotami, které stát zastává. Zatímco rámcové sdělení je společné všem zemím bez ohledu na velikost či ekonomickou sílu, zásadní sdělení (příběhy) jsou velmi specifické a malé země si musí opravdu vybrat jen ty nejdůležitější.

Třetím prvkem jsou geografické priority. Stát si tedy vybere země, skupinu zemí či region, na které se zaměří. Tento výběr souvisí jak se zahraniční politikou, tak také s dalšími státními zájmy jako jsou obchod, investice či cestovní ruch. Existuje několik hledisek pro výběr priorit; geografická blízkost, obchodní či investiční partnerství, podstatná menšina v hostitelské zemi a jiné. Například Česká republika definovala v *Koncepci zahraniční politiky* schválené 13. července 2015 jako prioritní regiony střední Evropu, jihovýchodní Evropu a východní Evropu, dále USA, Francii a Velkou Británii.⁴⁵ Ačkoli to nemusí být na první pohled zcela jasné, i velké státy si určují své geografické priority.⁴⁶ Nejsou k tomu sice výslovně nuceny tak, jako malé státy v důsledku nedostatku finančních a personálních zdrojů, ale pomáhá jim to při připravování konkrétní strategie.

Následující prvek je určení cílové skupiny, tedy upřesnění na koho bude strategie cílit v rámci prioritních zemí, resp. regionu. Znalost cílové skupiny totiž státu umožňuje uzpůsobit svoje sdělení tak, aby bylo pro danou skupinu pochopitelné, ale také zajímavé, a tím vedlo k požadovanému efektu. Cílovou skupinou může být jak široká veřejnost, tak také úžeji vymezené mladé obcenstvo, akademická obec, tvůrci veřejného mínění (tedy žurnalisté) či politická sféra (tvůrci rozhodnutí). Je však

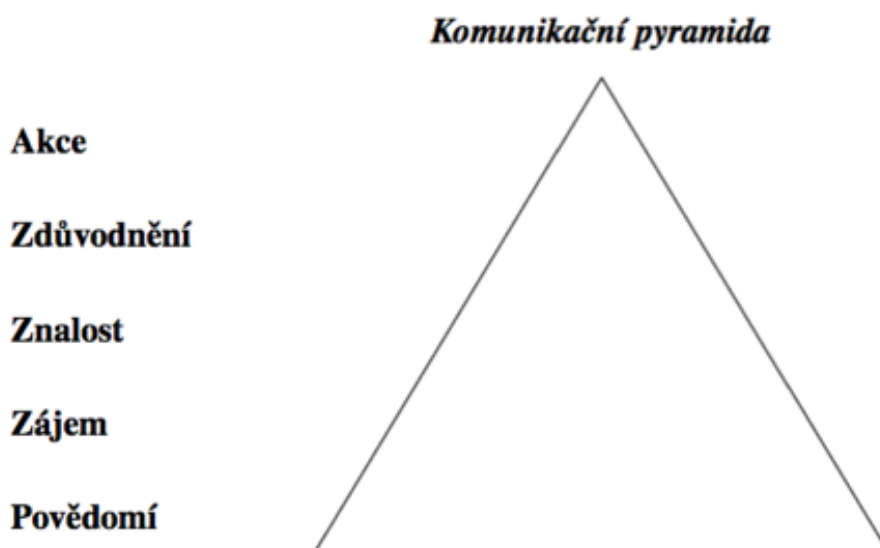
⁴⁵ *Koncepce zahraniční politiky ČR*. [online]. Praha: MZV, 2015 [cit. 12. 3. 2016]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/analyzy_a_koncepce/koncepce_zahranicni_politiky_cr.html.

⁴⁶ MELLISEN, J., D'HOOGHE, I. *Public Diplomacy in Practice*. The Hague: Netherlands Institute of International Relations Clingendael, 2005. In: PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie malých států a realita České republiky*, p. 12-15.

celkem pochopitelné, že široká veřejnost pravděpodobně nebude patřit k cílové skupině malého státu, neboť se jedná o příliš obsáhlou skupinu.⁴⁷

Posledním z aspektů, který přímo souvisí s obsahem strategie, je výběr nástrojů. Tento aspekt je jedním z nejdůležitějších, protože i správně vybraná prioritní země s přesně nadefinovanou cílovou skupinou nemusí nutně na sdělení reagovat dle očekávání, pokud nejsou vybrány a následně použity správné nástroje. Tento aspekt nejlépe popisuje tzv. komunikační pyramida, kterou sestavil Michael McClean. Pyramida je založena na pěti fázích působení strategie, kde každá fáze vyžaduje specifické nástroje. Přejít z jedné fáze do druhé je podmíněn splněním té předchozí.

Tabulka č. 8 – Komunikační pyramida

Zdroj: McMCLLEAN, M. *Public Diplomacy in the Context of Traditional Diplomacy*. Vídeň: Diplomatische Akademie Wien, 2004. In: PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie malých států a realita České republiky*, p. 14.

První fází komunikační pyramidy je povědomí. Jde tedy o prvotní představení země skrze masové komunikační prostředky jako je televize, rádio či internet. Tato fáze staví pouze na pasivní účasti cílové skupiny. Následuje zájem, který vyžaduje aktivnější přístup cílové skupiny. Pro tuto fázi jsou většinou používány nástroje jako jsou kulturní akce či jazykové kurzy. Znalost, třetí fáze pyramidy, nastává v okamžiku, kdy má cílová skupina skutečnou představu o dané zemi. To je podporováno nástroji jako jsou

⁴⁷ MELLISEN, J., D'HOOGHE, I. *Public Diplomacy in Practice*. The Hague: Netherlands Institute of International Relations Clingendael, 2005. In: PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie malých států a realita České republiky*, p. 12-15.

výměnné pobyty nebo spolupráce v oblasti vědy, výzkumu či školství. Když už má skupina dostatek informací, následuje fáze porozumění, která je doprovázena cílenými diskusemi či semináři na specifická témata týkající se prezentované země. Poslední fází je akce, při které již cílová skupina vyjádří svůj názor či zaujme pozici vůči prezentovanému státu.

Komunikační pyramida představuje pouze základní a nejčastěji využívané nástroje strategie veřejné diplomacie. Existují však i inovativnější nástroje jako je například využití známé osobnosti či vytvoření a předání ocenění, které se váže jak na prezentovanou zemi, tak také na zemi zájmu.⁴⁸ Nástrojem je samozřejmě i stálá diplomatická mise, na jejímž chování také velice záleží. Spektrum nástrojů je opravdu velice široké a s časem a rozvojem nových technologií se objevují stále nové. Jde opravdu jen o to, vybrat ten správný pro danou fázi či specifickou událost.

Předposledním aspektem je organizační rámec. Ten dává celé strategii potřebnou strukturu a zajišťuje tak její efektivní fungování. Bez něj by byl celý proces pouze chaosem nesourodých akcí, které by spolu nijak nespolupracovaly. Při upevňování tohoto rámce je důležitý vztah státu a veřejnosti, státní uspořádání a další faktory jako je kupříkladu národní tradice. Ačkoli tento aspekt přímo nesouvisí s náplní strategie, je pro její bezproblémovou činnost klíčový.

Finálním aspektem, ale stejně tak důležitým, je hodnocení úspěšnosti celé strategie. Jedná se o celkové vyhodnocení efektivnosti zvolených nástrojů i klíčových sdělení. I když charakter veřejné diplomacie nenabízí mnoho prostoru pro exaktní zhodnocení, je stále možné provést analýzu a srovnat konečné výsledky s původními cíli. Takové zhodnocení může pomoci při budoucím sestavování strategie neboť nabízí náhled na finální výsledek a umožňuje také vyhodnocení vynaložených nákladů.

Jak je vidět z této deskripce, ne všechny aspekty jsou specifické pro malé státy. Co se týče například aspektu stanovení základního cíle či posledních dvou aspektů, které nejsou vázány přímo k obsahu zvolené strategie, jedná se o základní stavební kameny

⁴⁸ MELLISEN, J., D'HOOGHE, I. *Public Diplomacy in Practice*. The Hague: Netherlands Institute of International Relations Clingendael, 2005. In: PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie malých států a realita České republiky*, p. 12-15.

každé strategie bez rozdílu velikosti či síly státu. Rozdíly se projevují především při výběru hlavních témat, specifikaci sdělení a hledání mezer.⁴⁹

2.2 Veřejná diplomacie České republiky

Jak bylo uvedeno v přechozí podkapitole, hlavním cílem veřejné diplomacie malých států je zviditelnění se na světové scéně. Vzhledem k omezeným zdrojům je to prováděno většinou skrze diplomacii mezery. Výhodou malých států však je, že mají, na rozdíl od světových gigantů, vyšší počáteční legitimitu.

Ačkoli je Česká republika učebnicovým příkladem malého státu (ve smyslu rozlohy, obyvatelstva, ekonomické a vojenské síly), její přístup k veřejné diplomacii nekopíruje přístup mnoha ostatních malých států. Tento rozdíl je dán především historickým vývojem. Samostatná Česká republika je velmi mladý stát⁵⁰, který se v počátcích své existence musel vypořádat s řadou výzev, především pak s transformačním procesem. Čeští lídři v té době upřednostnili vybudování vnitřních struktur před sebezprezentací, a proto je česká veřejná diplomacie do určité míry pozadu.

V porovnání s ostatními státy je Česká republika, společně s dalšími členy mezinárodního společenství, jež si musely projít transformačním procesem, stále v počátcích své prezentace na mezinárodní scéně. V úplných začátcích své existence, tedy na počátku 90. let, byla veřejné diplomacii věnována jen malá pozornost a veškeré aktivity v této oblasti byly velmi specifické a časově omezené.⁵¹ Větší pozornosti se dočkala až v roce 1997, kdy se začalo uvažovat o vstupu do Evropské unie. Důvodem bylo nejen prezentovat se jako „důvěryhodná a perspektivní kandidátská země, jež má všechny předpoklady stát se plnohodnotným členem EU“⁵², ale také podpořit v domácím publiku zájem o vstup. Problémem však byla skutečnost, že zahraniční představa o České republice se značně lišila od reality a také od vnímání domácí veřejnosti. Čeští politici tedy stáli před jasným úkolem; vytvořit kampaň, která by

⁴⁹ MELLISEN, J., D'HOOGHE, I. *Public Diplomacy in Practice*. The Hague: Netherlands Institute of International Relations Clingendael, 2005. In: PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie malých států a realita České republiky*, p. 12-15.

⁵⁰ Tato práce zkoumá pouze veřejnou diplomacii samostatné České republiky.

⁵¹ TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, p. 39 – 41.

⁵² PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie malých států a realita České republiky. Mezinárodní vztahy* [online]. 43/ 8, 2008. p. 17 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/296>.

Českou republiku představila jako úspěšně transformovanou demokratickou zemi.⁵³ I přes prvotní problémy mělo toto období celkově pozitivní vliv na vývoj české veřejné diplomacie, neboť odhalilo značné nedostatky v oblasti koordinace. Česká republika se částečně inspirovala od svých západoevropských sousedů a identifikovala základní aktéry veřejné diplomacie. Jako klíčový byla označena státní správa, jež působila ve dvou rovinách, domácí a zahraniční. V rámci domácí roviny se jednalo především o ministerstva a jejich příspěvkové organizace, hlavním koordinačním aktérem bylo ustanoveno Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (dále MZV).⁵⁴ Mezi nejdůležitější odbory zabývající se prezentací ČR v zahraničí patří Odbor veřejné diplomacie, dříve nazývaný Odbor zahraniční prezentace MZV ČR, a Tiskový odbor.⁵⁵ V rovině zahraniční se jednalo především o zastupitelské úřady a příspěvkové organizace působící v zahraničí, jmenovitě příspěvkové organizace MZV jako jsou Česká centra, CzechTrade či CzechInvest, dále pak například příspěvková organizace Ministerstva pro místní rozvoj CzechTourism. Jako další aktéři působící na poli veřejné diplomacie byly určeny nestátní subjekty (především soukromé firmy a investoři), veřejná správa (kraje a regiony) a v neposlední řadě také nevládní sektor (neziskové organizace).⁵⁶ Toto rozdělení do velké míry odráží i dnešní realitu. Zatímco státní správa, v čele s MZV, stále zastává místo ústředního aktéra, význam nestátních a nevládních subjektů neustále roste.

Ačkoli se České republice povedlo v roce 2004 vstoupit do Evropské unie, stále chyběla jakákoli specifická koncepce, jež by identifikovala základní prvky strategie veřejné diplomacie. Mimo organizační struktury a sdělení v rámci kampaně o vstup do EU neexistovaly žádné pevně vytyčené cíle či specifikované cílové skupiny. Prvním dokumentem, který se pokusil o sjednocení přístupu k veřejné diplomacii, byla *Koncepce jednotné prezentace České republiky* (dále jen *Koncepce jednotné prezentace*) z roku 2005, která obsahovala konkrétní mechanismy k lepší prezentaci

⁵³ PETERKOVÁ, J. Veřejná diplomacie v proměnách času. *Mezinárodní politika* [online]. 4, 2011 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.iir.cz/article/verejna-diplomacie-v-promenach-casu>.

⁵⁴ PETERKOVÁ, J. Veřejná diplomacie malých států a realita České republiky. *Mezinárodní vztahy* [online]. 43/ 8, 2008, p. 17 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/296>.

⁵⁵ *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky ©2015 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/>.

⁵⁶ PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, p. 64-73.

ČR.⁵⁷ Jejím vypracování předcházela *Východiska pro zpracování koncepce jednotné prezentace České republiky v zahraničí*, která definovala rámcový cíl prezentace následovně: „Česká republika jako vyspělá demokratická země s bohatou svěbytnou kulturou a identitou, jako věrohodný partner v obchodních vztazích, mezinárodních organizacích a bezpečnostních strukturách či diplomacii, který je hoden pozornosti a zájmu lidí v jiných zemích.“⁵⁸

Koncepce jednotné prezentace poté formulovala hlavní směry prezentace, jimiž jsou ekonomika, turismus a přírodní bohatství, kultura a věda, sport. Stejně tak nadefinovala čtyři základní cílové skupiny: zahraniční investoři, obchodní partneři a spotřebitelé v zahraničí, turisté, vlivné osobnosti a instituce, novináři.⁵⁹ Ačkoli cílové skupiny byly celkem specificky nadefinovány, což je pro malé státy velmi důležité, směry prezentace byly velmi obecné a chyběla jakákoli specifikace. Tento nedostatek navíc neumožňoval naplno využít diplomacie mezery, která je v případě malých a středně velkých států jednou z nejefektivnějších forem diplomacie. Dále pak chyběla specifikace geografického zájmu.

O dva roky později vypracovalo MZV *Strategii prezentace České republiky pro rok 2007*, která vymezila cílové země, respektive regiony, následovně: členské státy EU, státy Severní Ameriky, Rusko, Čínská lidová republika a Japonsko. I když tento dokument přišel se zatím nejspecifičtějším sdělením „Je to české a ani jste to nevěděli.“, jeho působnost byla časově omezená.⁶⁰ Koncepce jednotné prezentace z roku 2005 tedy zůstává, i dle slov tajemníka ředitelky Odboru veřejné diplomacie MZV Petra Matouška, nejaktuálnějším vodítkem, kterým se také Ministerstvo řídí.

Co se týče nástrojů, v minulosti se využívaly především prezentace v médiích (televize, rádio, tisk), zveřejňování publikací, výstavy, výměnné pobyty či zahraniční cesty politických představitelů a novinářů. Na přelomu století se také začala využívat

⁵⁷ TOMALOVÁ, E.: *Kulturní rozměr české zahraniční politiky*. In: Kořan, M. (ed.): *Česká zahraniční politika v roce 2007. Analýza ÚMV*. Ústav mezinárodních vztahů, Praha 2008, p. 351–359.

⁵⁸ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Východiska pro zpracování koncepce jednotné prezentace České republiky v zahraničí*. p. 4, 2004.

⁵⁹ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Koncepce jednotné prezentace České republiky*. 2005. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky ©2015 [online]. 2005 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: http://www.cot.cz/data/cesky/05_10/priloha_C1005.pdf.

⁶⁰ PETERKOVÁ, J. Veřejná diplomacie malých států a realita České republiky. *Mezinárodní vztahy* [online]. 43/ 8, 2008, p. 16-22 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/296>.

prezentace prostřednictvím internetu, svoje stránky má jak centrála Ministerstva zahraničních věcí v Praze, tak také jednotlivé zastupitelské úřady a příspěvkové organizace. Speciální webovou stránkou prezentující Českou republiku je www.czech.cz, na které se nacházejí veškeré důležité informace o české kultuře a historii, ekonomice i přírodě.⁶¹ Mimo to jsou také všechny výše zmiňované organizace aktivní na sociálních médiích, především na Facebooku a Twitteru.

Na základě dosavadních snach lze říci, že veřejná diplomacie České republiky je převážně konkurenční. Snaží se tedy využít komparativní výhody a zviditelnit se bez spolupráce s ostatními aktéry. Na druhou stranu, vzhledem ke svému členství v mnoha mezinárodních organizacích, aplikuje v určitých oblastech i kooperační přístup, jedná se především o oblast demokracie či lidských práv. Speciální oblastí je potom transformační politika, ve které, spolu s ostatními bývalými členy Východního bloku, čerpá z vlastních zkušeností.⁶²

Závěrem lze tedy konstatovat, že praktiky české veřejné diplomacie částečně odpovídají praktikám malých států. Česká republika se primárně snaží o zviditelnění se, má více či méně určené cílové země a také cílové skupiny v rámci těchto zemí. Stejně tak má určené i prioritní oblasti prezentace, ačkoli u těchto oblastí chybí větší specifikace, která je pro malé státy nezbytná. Přestože aktivita České republiky v oblasti veřejné diplomacie neustále stoupá, existuje stále spousta prostoru pro zlepšení. Vedle bližší specifikace a jasnějšího sdělení je to také například vypracování aktuálnější koncepce, která by lépe odrážela dnešní svět.

⁶¹ PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, p. 64-73.

⁶² Tamtéž.

2.3. Veřejná diplomacie Spojených států amerických

Spojené státy americké řadíme mezi velké státy, které se vyznačují aktivnější zahraniční politikou, než jakou aplikují malé a střední státy. Faktory, které tento přístup ovlivňují, jsou mimo jiné ekonomická vyspělost, geografická poloha či národní identita a hodnoty. Americká společnost se vyznačuje nejen mocenskými cíli, typickými pro velmoci, ale také cíli ideovými.⁶³

Veřejná diplomacie Spojených států amerických je odlišná od té, kterou aplikuje Česká republika. Jejím primárním cílem není pouze budování pozitivních představ o USA, ale také zajišťování bezpečnosti. Od roku 2011 identifikuje jako jeden ze základních cílů boj proti terorismu a s tím spojené hrozby. Přesná definice cíle americké veřejné diplomacie zní následovně: „Mise veřejné diplomacie USA je podpora záměrů a cílů americké zahraniční politiky, národních zájmů a zlepšení národní a mezinárodní bezpečnosti skrze informování a ovlivňování zahraniční veřejnosti, budování a posilování vztahů mezi občany a vládou USA a zbytkem světa.“^{64,65} Veřejná diplomacie tedy v tomto případě nemá za cíl pouze budování pozitivních představ, ale nese v sobě také bezpečnostní aspekt.

Ačkoli počátky veřejné diplomacie USA můžeme sledovat již na konci 19. století, vznik současného pojetí je spojován s rokem 1938, kdy bylo v rámci Ministerstva zahraničních věcí založeno tzv. Oddělení pro kulturní vztahy se zaměřením na vnější komunikaci USA. Oblast vnější komunikace byla přerušena dvěma světovými válkami, a k obnově tedy došlo až po roce 1945.⁶⁶ Během druhé poloviny 20. století byla veřejná diplomacie řízena různými útvary vznikajícími ad hoc, které měly za úkol pružně reagovat na měnící se mezinárodní scénu.⁶⁷

⁶³ DRULÁKOVÁ, R. *Mezinárodní vztahy I: úvod do studia*. Praha: Oeconomica, 2008, p. 61-68.

⁶⁴ U.S. Department of State. Under Secretary for Public Diplomacy and Public Affairs. [online]. [Washington, D.C.] ©2015 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.state.gov/r/>.

⁶⁵ Vlastní překlad.

⁶⁶ BROWN, R. *The Four Paradigms of Public Diplomacy: Building a Framework for Comparative Government External Communications Research* [online]. Institute of Communication Studies, 2012 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <http://pdnetworks.files.wordpress.com/2012/04/isa-2012-v4.pdf>.

⁶⁷ MATCHETTE, R. *Records of the United States Information Agency. National Archives* [online]. 1995 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.archives.gov/research/guide-fed-records/groups/306.html#306.1>.

Rok 1953 dal vzniknout nezávislé Informační agentuře Spojených států (dále jen USIA), která spravovala oblast veřejné diplomacie až do jejího zániku v roce 1999. Agentura byla založena na podnět tehdejšího prezidenta Dwighta D. Eisenhowera a úzce spolupracovala s Ministerstvem zahraničních věcí. Během studené války byla americká veřejná diplomacie nejintenzivnější, bojovala proti sovětské propagandě a snažila se vytvářet její protipól. S rozpadem Sovětského svazu v roce 1991 se však stáhla do ústranní. V rámci post-sovětského uspořádání hledala USIA jen těžko uplatnění a v roce 1999 byla úplně zrušena.⁶⁸ V období 90. let zaznamenala veřejná a kulturní diplomacie krizi, finanční prostředky i lidský kapitál klesly cca o 30%.⁶⁹ Toto období bylo zároveň charakterizováno snižujícím se zájmem o Spojené státy a zhoršující se pověstí na mezinárodní scéně.⁷⁰

Dalším zlomovým okamžikem byly teroristické útoky z 11. září 2001. Ačkoli v přechodím desetiletí byla veřejná diplomacie vnímána jako zbytečná, události počátku 21. století náladu zcela změnily. „Jako by si americká veřejnost začala uvědomovat zhoršování vnímání USA v zahraničí, a to zejména v islámském světě“⁷¹ V důsledku teroristických útoků a také operací v Afganistánu a Iráku byl zájem o veřejnou diplomacii obnoven. Tato změna s sebou přinesla také navýšení lidských a finančních zdrojů a organizační změny v administrativě.

Od zrušení USIA přešla její agenda pod Ministerstvo zahraničních věcí, současně byl také vytvořen post náměstka pro veřejnou diplomacii a veřejné záležitosti. Pod náměstka spadají i jednotlivé úřady, které mají za cíl spravovat svoji agendu dle jeho pokynů pomocí nástrojů veřejné diplomacie. Mezi tyto úřady řadíme: Úřad pro vzdělávací a kulturní záležitosti (ECA)⁷², Úřad pro mezinárodní informační programy

⁶⁸ NAKAMURA, K. WEED, M. *U.S. Public Diplomacy: Background and Current Issues*. Congressional Research Service [online]. 2009, [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/row/R40989.pdf>.

⁶⁹ SABLOSKY, J. A.: *Recent Trends in Department of State Support for Cultural Diplomacy: 1993–2002*. Center for Arts and Culture, 2003, p. 4.

⁷⁰ NAKAMURA, K. WEED, M. *U.S. Public Diplomacy: Background and Current Issues*. Congressional Research Service [online]. 2009, [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/row/R40989.pdf>

⁷¹ TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, p. 31.

⁷² Bureau of Educational and Cultural Affairs.

(IIP)⁷³, Úřad pro veřejné záležitosti (PA)⁷⁴, Centrum pro strategickou komunikaci proti terorismu (CSCC)⁷⁵ a Oddělení pro politiku, plánování a zdroje (R/PRR)⁷⁶.

Dalšími aktéry jsou nevládní instituce a nezávislá média, nespočet think-tanků, dále Americká centra a v neposlední řadě také zastupitelské úřady. Americká centra fungují jako kulturní instituty, jež zprostředkovávají široké veřejnosti informace o Spojených státech, disponují knihovnou a pořádají různé kulturní či vzdělávací události, výjimkou není ani jejich přímá spolupráce s daným zastupitelským úřadem. Ačkoli Americká centra fungují v zásadě samostatně, v jejich čele stojí americký diplomat, který zároveň zastává roli kulturního ataše.

Mezi nástroje americké veřejné diplomacie řadíme velmi podobné nástroje, jako v případě České republiky. Jedná se zejména o prezentaci v médiích (televize, rádio, tisk) či zveřejňování publikací, dále různé výměnné pobyty pro studenty a experty, spolupráce v oblasti obchodu a investic či vyučování anglického jazyka. Zajímavostí je, že americká veřejná diplomacie považuje za svůj hlavní nástroj vzdělávací a profesní pobyty, skrze které seznamuje účastníky nejen se vzdělávacím a profesním systémem, ale také s každodenním životem.⁷⁷

Americké veřejné diplomacii je často vyčítáno, že není velmi konzistentní. Z historické části této podkapitoly je vidět, že Američané si veřejné diplomacie vážili zejména v krizových situacích a v období klidu ji odklízeli na druhou kolej. Mezi její hlavní cíle nepatří pouze sebe prezentace, ale také zajištění národní bezpečnosti a boj proti terorismu. Problematika bezpečnosti se v americké politice promítá do každé oblasti a veřejná diplomacie není výjimkou.

⁷³ Bureau of International and Information Programs.

⁷⁴ Bureau of Public Affairs.

⁷⁵ Center for Strategic Counterterrorism Communications.

⁷⁶ Office of Policy, Planning and Resources for Public Diplomacy and Public Affairs.

⁷⁷ NAKAMURA, K. WEED, M. *U.S. Public Diplomacy: Background and Current Issues*. Congressional Research Service [online]. 2009, [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/row/R40989.pdf>.

Praktiky veřejné diplomacie se liší stát od státu. Obecně se dá říci, že malé státy se snaží zviditelnit se a prezentovat se jako spolehlivý partner. Na druhou stranu velké státy již nemají za potřebí zviditelnění se, soustředí se proto především na obhajování svých dosavadních pozic, případně se snaží o změnu svého obrazu k lepšímu. Zatímco malé státy mají menší pole působnosti v důsledku omezených finančních a lidských zdrojů a musí se tak zaměřit pouze na specifické aspekty prezentace, velké státy mohou provádět veřejnou diplomacii ve více oblastech naráz.

Co se týče konkrétně České republiky, její veřejná diplomacie je stále spíše na začátku a stále jí chybí specificky vytyčený záběr. Ačkoli cílové země, resp. regiony, a skupiny jsou přesně určeny, oblasti zájmu nadefinované jako ekonomika, turismus či sport jsou příliš široké. Veřejná diplomacie Spojených států si prošla spíše bouřlivým vývojem, kdy se střídaly periody velké aktivity a zájmu s periodami útlumu. V současné době je veřejná diplomacie aktivní složkou zahraniční politiky a mezi její cíle patří mimo sebeprezentace také zajišťování národní bezpečnosti a boj proti terorismu.

3. Veřejná diplomacie a praxe zastupitelských úřadů

Po nastínění obecného přístupu obou zkoumaných států, tedy České republiky a Spojených států amerických, k veřejné diplomacii, se bude finální kapitola zabývat konkrétní praxí dvou vybraných zastupitelských úřadů. Práce bude zkoumat nejdříve Velvyslanectví České republiky ve Washingtonu, D.C. a poté Velvyslanectví Spojených států amerických v Praze. Každému zastupitelskému úřadu je věnována jedna podkapitola, která představuje jeho konkrétní činnost, použité nástroje a aplikované strategie. Třetí podkapitola poté srovnává práci obou úřadů a zkouší nalézt podobnosti, respektive odlišnosti, v praxi veřejné diplomacie malého státu a velmoci.

3.1 Velvyslanectví České republiky ve Washingtonu, D.C

Velvyslanectví ČR ve Washingtonu, D.C., řízené Petrem Gandalovičem, patří k českým zastupitelským úřadům se značnou personální základnou rozdělenou do několika sekcí. Mimo sekci velvyslance a zástupce velvyslance, se úřad skládá z celkem šest dalších sekcí, z nichž každá má specifikovanou činnost. Konkrétně se jedná o tyto sekce: politická, ekonomická, veřejné diplomacie, konzulární, vojenská a administrativní. Zatímco konzulární, vojenská a politická sekce mají po čtyřech či pěti zaměstnancích, sekce veřejné diplomacie, spolu s ekonomickou a administrativní sekcí, zaměstnává pouze tři osoby. V případě sekce veřejné diplomacie se jedná konkrétně o vedoucí sekce Pavlu Veličkinovou, kulturního ataše a I. tajemníka Roberta Řeháka a specialistku na PR a komunikaci Mary E. Fetzko (místní pracovnice amerického občanství).⁷⁸

Sekce veřejné diplomacie je specifická nejen svým složením, ale také celou svou existencí. Přestože patří k menším sekcím, je velice proaktivní. Tím více ve srovnání s ostatními zastupitelskými úřady České republiky v zahraničí, namátkou zastoupení v Moskvě, Madridu či Londýně, kde neexistuje žádná sekce zabývající se specificky veřejnou diplomacií. Její záběr lze rozdělit do tří základních oblastí: veřejná diplomacie, krajané a školství. Oblast veřejné diplomacie se zaměřuje na přibližování české kultury americké společnosti skrze různorodé kulturní a společenské události. Oblast skrývající se pod záložkou krajané nabízí informace pro americké občany hlásící

⁷⁸ Velvyslanectví České republiky ve Washingtonu. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky ©2015 [cit. 9. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/washington/cz/index.html>.

se k českému původu. Stejně tak organizuje akce, na kterých se tyto krajané scházejí. Poslední oblast se zaměřuje na problematiku školství a přináší informace českým studentům zájímajícím se o studium v USA, i americkým studentům kteří zvažují studium v České republice či pouze studium českého jazyka.⁷⁹ Ačkoli je oblast působení sekce veřejné diplomacie značně široká, tato práce se bude zaměřovat pouze na nejrozsáhlejší oblast, tedy oblast veřejné diplomacie.

Hlavním řídicím orgánem činnosti celého úřadu je MZV ČR, které navrhuje a vyvíjí konkrétní strategie pro každý zastupitelský úřad. Co se týče veřejné diplomacie a strategie prezentace, vychází zejména z *Koncepce jednotné prezentace* z roku 2005. Mimo to také spolupracuje s jednotlivými sekcemi na nových projektech. V této oblasti má sekce zabývající se veřejnou diplomacií určitou volnost působení, protože může sama přicházet s nápady jak zlepšit prezentaci a má také možnost vyvíjet a organizovat nové projekty. Veškeré tyto aktivity však musí být v souladu s rámcovou strategií a v mezích rozpočtu daného zastupitelského úřadu.⁸⁰ Sekce, respektive celý úřad, také spolupracuje s Českými centry.

Mezi hlavní činnosti kulturní sekce ve Washingtonu patří, jak již bylo zmíněno výše, prezentace české společnosti, kultury a historie americkému publiku. Nejčastěji je tento záměr naplňován pořádáním různých kulturních akcí, počínaje výstavami a koncerty, přes divadelní představení či promítání filmů až k přednáškám, diskusím nebo slavnostním večerům.⁸¹ Každý rok jsou tak připomínána výročí českých umělců, politiků a jiných významných osobností či historických událostí spjatých s Českou republikou. Sekce také často pořádá slavnostní akce u příležitosti návštěv českých politiků či významných vědců. Mimo to organizuje další projekty, které představují Českou republiku a její přednosti.

⁷⁹ Velvyslanectví České republiky ve Washingtonu. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky ©2015 [cit. 9. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/washington/cz/index.html>.

⁸⁰ Úřady České republiky v zahraničí. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky ©2015 [cit. 9. 4. 2016]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/cz/o_ministerstvu/adresar_diplomatickych_misi/urady_ceske_republiky_v_zahranici.html.

⁸¹ ŘEHÁK, R. Osobní rozhovor s kulturním atašé. Washington, D.C., 18. 9. 2014.

Mezi každoročně pořádané projekty patří *Festival vzájemné inspirace*⁸², dále MIF, který vždy představuje jednu českou osobnost, která zásadním způsobem přispěla k formování české společnosti. Dosud byl představen například Václav Havel, Miloš Forman či Franz Kafka. MIF 2015 byl ve jménu českého spisovatele a dramatika Karla Čapka. Festival se každoročně koná od začátku září do konce listopadu, kdy jsou na různých místech po celém Washingtonu organizovány kulturní akce. MIF je každý rok slavnostně zahájen proslovem velvyslance a kulturního ataše v sídle Velvyslanectví, v následujících třech měsících jsou organizovány výstavy, koncerty či divadelní představení, které blíže představují danou osobnost.⁸³ Například v roce 2014, kdy byl MIF věnován Franzi Kafkovi, se uskutečnila výstava obrazů inspirovaných Kafkovou tvorbou, divadelní představení na jeho motivy či veřejné čtení jedné z jeho knih. Celý festival byl zakončen slavnostním pianovým koncertem doprovázeným úryvky z Kafkových děl.

Sekce veřejné diplomacie také každý měsíc pořádá v rámci svého projektu *Avalon series*, ve spolupráci s tamním divadlem, promítání jednoho českého filmu, čímž divákům představuje nejen známé české režiséry, ale také českou mentalitu a humor. Co se týče filmové produkce, podílí se úřad také na organizaci *Environmentálního festivalu*, skrze který se snaží přiblížit divákům výzvy spojené s životním prostředím a zvýšit tak zájem o jeho péči.⁸⁴

České velvyslanectví se však snaží vzbudit pozornost i jinými projekty či událostmi. Za zmínku stojí například instalace lavičky Václava Havla na kampusu Georgetown univerzity, která proběhla v součinnosti Madeleine Albrightové v létě 2014. V témže roce se také uskutečnila oslava 25. výročí Sametové revoluce, což vzbudilo velký zájem nejen mezi americkou veřejností, ale také u předních amerických politiků. Česká republika tak měla znovu možnost prezentovat se jako suverénní transformovaná země, která nyní plně podporuje demokracii a lidská práva. Úspěchem české veřejné diplomacie ve Spojených státech bylo také slavnostní odhalení busty Václava Havla

⁸² Přeloženo z anglického originálu Mutual Inspirations Festival (MIF).

⁸³ *Mutual Inspirations Festival*. [online] Embassy of the Czech Republic in Washington, DC © 2011-2016 [cit. 9. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mutualinspirations.org>.

⁸⁴ FETZKO, M. Osobní rozhovor s PR specialistkou. Washington, D.C., 22. 9. 2014.

v americkém Kongresu, která je nyní ve společnosti osobností jako byli Winston Churchill či Raoul Wallenberg.^{85, 86}

Velvyslanectví používá v oblasti veřejné diplomacie veškeré dostupné nástroje. Nejedná se pouze o kulturní a společenské události, ale také o návštěvy velvyslance, případně i ostatních zaměstnanců na jiných kulturních akcích, při kterých mají možnost dále prohlubovat dobrou pověst českého státu. V neposlední řadě je to také rozesílání emailových zpravodajů se všemi nadcházejícími akcemi a aktivita na internetu, který je v současné době silným nástrojem. Velvyslanectví spravuje svoje webové stránky i účty na sociálních sítích, převážně Facebooku a Twitteru, kde vykazuje každodenní aktivitu. Skrze tyto nástroje má tak možnost zacílit na rozdílné věkové kategorie. Výjimkou není ani využívání tamních médií, především pak novin, kam se však musí probojovat zajímavostí svých akcí. Velvyslanectví, především pak sekce veřejné diplomacie, má totiž omezené zdroje, které neumožňují zakoupení místa v tamních novinách.⁸⁷

Ve srovnání s dalšími státy střední Evropy, například se Slovenskem či Maďarskem, je česká veřejná diplomacie, navzdory limitovaným zdrojům, velice aktivní. Ačkoli v centru americké politiky se konají desítky událostí každý den, českým zástupcům se neustále daří dostávat se do povědomí washingtonské komunity. V návaznosti na rozhovory se zaměstnanci sekce veřejné diplomacie lze jako největší výzvy do budoucna definovat větší spolupráci a sdílení kontaktů s Českými centry a také aktualizování formy webových stránek tak, aby lépe odrážela dnešní svět. Lidé jsou totiž v současnosti kolikrát líní přečíst si zajímavý článek a raději se podívají na krátké a výstižné video. Nicméně tento typ informace na stránkách stále chybí.

⁸⁵ Osobní zkušenost.

⁸⁶ Velvyslanectví České republiky ve Washingtonu. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky ©2015 [cit. 9. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/washington/cz/index.html>.

⁸⁷ ŘEHÁK, R. Osobní rozhovor s kulturním atašé. Washington, D.C., 18. 9. 2014.

3.2 Velvyslanectví Spojených států amerických v Praze a Americké centrum

O partnerský vztah mezi Českou republikou a Spojenými státy americkými se zasloužili bývalí prezidenti obou zemí, Jan Garrigue Masaryk a Woodrow Wilson, před téměř sto lety. Česká republika má s USA diplomatické vztahy od svého vzniku v roce 1993, předtím existovaly mezi Československem a USA, a od té doby se na pozici vedoucího úřadu vystříдалo celkem osm osob, současným velvyslancem je Andrew H. Schapiro. Mezi lety 2009 a 2010 nebyl úřad velvyslance obsazen, vedoucí funkci zastával chargé d'affaires ad interim.⁸⁸

Struktura amerického velvyslanectví je odlišná, neboť nemá přesně definované sekce, ale pouze oblasti zájmu. V současné době se zabývá následujícími oblastmi: obchod a ekonomika, zemědělství, obrana, vzdělání a kultura. Oblast vzdělání a kultury je primárně v kompetenci Amerického centra, dále AC, což je kulturní středisko Velvyslanectví USA. AC spolupracuje s Velvyslanectvím, radou pro tisk a kulturu (tento úřad v současnosti vykonává Raymond Castillo), a s kulturní atašé Sherry Keneson-Hall.⁸⁹

Zatímco Velvyslanectví se stará o americké občany žijící v České republice a obchodně-ekonomické vztahy mezi oběma zeměmi, základním posláním AC je přiblížit široké české veřejnosti USA a zlepšit tak povědomí o této velmoci. Přímo v prostorách Amerického centra se nachází rozsáhlá knihovna, s více než 1500 tituly, která je veřejnosti volně k dispozici. Zájemci se tak mohou dozvědět spoustu informací o amerických dějinách, politice, společnosti či právu ale také o anglickém jazyce. Knihovna mimo to nabízí americké noviny či časopisy, které si však lze zapůjčit jen prezenčně.

Podobně jako úsek veřejné diplomacie českého Velvyslanectví pořádá i AC nejrozličnější kulturní a společenské aktivity v podobě výstav, koncertů či promítání filmů. Filmový klub AC promítá každé úterý vybraný americký film, ať již z historie či ze současné populární filmografie. Mimo to pořádá Americké centrum veřejná setkání s americkými politiky či vědci, která se zpravidla věnují nějakému aktuálnímu tématu.

⁸⁸ *Velvyslanectví USA v České republice*. [online]. Washington, D.C.: Velvyslanectví USA v České Republice ©2015 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: <https://cz.usembassy.gov/cs/>.

⁸⁹ SEHNÁLKOVÁ, J. Osobní rozhovor. Praha, 7. 3. 2016.

Poslední takovou událostí byla návštěva zástupkyně vedoucí kanceláře první americké dámy, při které se návštěvníci měli možnost informovat o životě Michelle Obamové a povinnostech vyplývajících z jejího postavení.⁹⁰

Širokou oblastí zájmu AC je také vzdělání. Centrum pořádá přednášky, kulaté stoly, panelové diskuse, semináře a konference, které veřejnosti i odborníkům přibližují americkou historii, politiku, vědu či přírodu. Co se týče aktuálního programu, v plánu jsou přednášky na téma cenzury v americké dětské literatuře, Černobyl, či vnitřní motivace. Většina akcí je po předchozí registraci přístupná komukoli a vstup je volný. V rámci vzdělání organizuje AC také událost s názvem „Coffee with American English“, při které mají účastníci možnost procvičit si angličtinu formou konverzace s rodilým mluvčím. Zajímavým projektem v oblasti vzdělání je program nesoucí název *Diplomaté ve školách*⁹¹, jež dává žákům základních, středních a vysokých škol možnost diskutovat s diplomaty pracujícími na americkém Velvyslanectví. Žáci, respektive studenti, tak mají jedinečnou možnost dozvědět se něco nového o USA a zároveň si procvičit angličtinu.

Specifickým programem kulturní a vzdělávací sekce je tzv. *Roma Fellowship program*, který Velvyslanectví organizuje za spolupráce několika dalších neziskových organizací. Pilotní ročník tohoto projektu dal pěti romským studentům z českých univerzit možnost vyzkoušet si práci ve veřejné sféře, ať již na Velvyslanectví či v jiné spřátelené organizaci, a nabýt tak cenné zkušenosti v oblasti řízení komunity či prosazování rovného zacházení. Cílem tohoto programu je podpořit rovné zacházení a předat zkušenosti zástupcům menšin či sociálně znevýhodněných skupin. V návaznosti na tento program proběhla 8. dubna i oslava u příležitosti Mezinárodního dne Romů.⁹²

Co se týče nástrojů, Velvyslanectví a AC využívají především internet. Veškeré informace o minulých i nadcházejících událostech se nacházejí na jejich webových stránkách, které jsou vzájemně propojeny. Obě instituce navíc aktivně spravují své sociální sítě, Facebook a Twitter, kde sdílejí nejaktuálnější informace. Dalším nástrojem je také YouTube kanál Velvyslanectví, na kterém jsou nahraná nejružnější

⁹⁰ *Americké centrum* [online]. Praha: Americké centrum ©2015 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.americkecentrum.cz/en>.

⁹¹ Oficiální překlad z anglického originálu „Speakers' Bureau program“.

⁹² SEHNÁLKOVÁ, J. Osobní rozhovor. Praha, 7. 3. 2016.

videoa týkající se pořádaných akcí. Často lze zpozorovat zmínku o aktivitách AC, respektive Velvyslanectví, v tradičnějších médiích, jako jsou české televizní či rádiové stanice a tisk. Důležitým nástrojem americké veřejné diplomacie jsou také návštěvy českých diplomatů a pracovníků AC po celé České republice.^{93, 94}

Aktivity Velvyslanectví a Amerického centra jsou tedy velmi různorodé, nabízejí nejen kulturní akce ale také řadu vzdělávacích programů. V jejich kalendáři lze každý týden najít několik událostí, čímž si drží pověst aktivního aktéra veřejné diplomacie. Mezi nejčastější aktivity patří Filmový klub a vzdělávací přednášky. Úspěšnost jejich práce je o to větší, že jsou neustále aktivní na sociálních médiích, a často se lze jejich počínání dozvědět i v českých médiích.

⁹³ *Americké centrum* [online]. Praha: Americké centrum ©2015 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.americkecentrum.cz/en>.

⁹⁴ *Velvyslanectví USA v České republice*. [online]. Washington, D.C.: Velvyslanectví USA v České republice ©2015 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: <https://cz.usembassy.gov/cs/>

3.3 Srovnání přístupu zkoumaných zastupitelských úřadů

Předchozí dvě podkapitoly nabídly zhodnocení přístupu k veřejné diplomacii Velvyslanectví České republiky ve Washingtonu, D.C. a Velvyslanectví Spojených států amerických v Praze, respektive Amerického centra v Praze. Přestože srovnáváme působení světové velmoci a malého státu, lze nalézt nejednu podobnost. Stručně a přehledně prezentuje srovnání tato tabulka. Následující odstavce popisují srovnání podrobněji.

Tabulka č. 9 – Srovnání veřejné diplomacie Velvyslanectví České republiky ve Washingtonu, D.C. a Velvyslanectví USA v Praze

Oblast	Česká republika	Spojené státy americké
Hlavní cíl	Prezentace své země v nejlepším světle.	
	Zviditelnění se	Upevnění své pozice
Oddělení zabývající se VD v rámci daného velvyslanectví	Sekce veřejné diplomacie	Americké centrum (odpovídající radovi pro tisk a kultury a kulturnímu atašé)
Nástroje	Návštěvy diplomatických a pracovníků, internet, sociální média, tradiční média, kulturní akce	
		YouTube kanál
Akce	Výstavy, koncerty, promítání filmů, atd.	
		Vzdělávací semináře

Zdroj: Vlastní zpracování na základě předchozích dvou podkapitol.

Největším rozdílem je pravděpodobně struktura oddělení zabývajících se veřejnou diplomacií. Zatímco v případě českého Velvyslanectví je jasně nadefinovaná sekce zabývající se veřejnou diplomacií, americká Ambasáda využívá k veřejné diplomacii svého Amerického centra, se kterým velmi úzce spolupracuje. V případě českého Velvyslanectví a Českých center se o takto úzké spolupráci hovořit nedá. Jedním z důvodů může být historie, česká veřejná diplomacie ještě není zdaleka tak propracovaná, na druhou stranu ani u Spojených států amerických se nedá mluvit

o kontinuální tradici veřejné diplomacie.⁹⁵ Druhým důvodem by mohla být geografie, AC a americká Ambasáda totiž sídlí téměř hned vedle sebe. Naopak české Velvyslanectví má sídlo ve Washingtonu, D.C. a Česká centra jsou ve Spojených státech amerických jen v New Yorku, obě instituce tedy dělí přibližně 220 mil. I když se to ve dnešním propojeném světě používajícím internet nemusí jevit jako překážka, je to určitý handicap co se týče třeba součinnosti při organizaci kulturních událostí.

Naopak v oblasti využívaných nástrojů lze pozorovat téměř dokonalou shodu. Oba státy využívají jak své pracovníky, tedy jejich návštěvy po různých místech, tak také internet a sociální média. Dalším společným nástrojem jsou tradiční média, tedy televize, rádio či tisk. Rozdílem v této oblasti je existence a správa kanálu YouTube, kterým český zastupitelský Úřad nedisponuje. Je však vhodné podotknout, že právě prezentace skrze videa je jednou z výzev do budoucna pro české Velvyslanectví.

Co se týče oblasti působnosti, zde jsou vidět jak rozdíly, tak i řada společných znaků. Obě instituce připravují každý měsíc kulturní a společenské akce jako jsou promítání filmů či koncerty. V tomto ohledu je snad jen nutné podotknout, že zatímco české Velvyslanectví pořádá promítání filmů zpravidla jednou měsíčně, AC nabízí jiný film každý týden. Tento rozdíl je však dán tím, že promítání amerických filmů je vždy přímo v Americkém centru a je tedy, na rozdíl od českého Velvyslanectví, organizačně jednodušší. Oba úřady navíc pořádají události u příležitosti významných dnů či výročí, stejně tak organizují i jiné nezávislé programy. Nejpodstatnějším rozdílem zůstává, že americká strana klade velký důraz na vzdělávání. Přestože český Úřad nabízí informace o studiu, jeho působnost je v této doméně značně omezená.

I přes výše uvedené rozdíly zůstává hlavní cíl obou úřadů stejný, tedy prezentace své země v tom nejlepším světle. V tomto ohledu je jediným rozdílem to, že Spojené státy americké zná každý a jejich snahy v oblasti veřejné diplomacie tedy míří k prohloubení této znalosti. Česká republika, na druhou stranu, cílí především na zviditelnění se. Tato skutečnost je však dána jasným rozdílem mezi existencí světové velmoci a malého státu střední Evropy. V celkovém porovnání je ale přístup k veřejné diplomacii obou států

⁹⁵ Viz 2. kapitola.

velmi podobný. Po řádném průzkumu nalezneme podobné, často i téměř stejné, kulturní akce a nástroje. Většina rozdílů navíc pramení z různé velikosti, síly a zdrojů.⁹⁶ „Avšak to, co Spojené státy získají svojí silou a zdroji, to Česká republika nahradí lidskostí a skromností.“⁹⁷ Závěrem lze tedy říci, že ačkoli je Česká republika mnohem menším státem s velmi omezenými prostředky, jeho veřejná diplomacie Velvyslanectví ve Washingtonu, D.C. je velmi silná a nachází se na srovnatelné úrovni s tou americkou. Ve srovnání se sobě podobnými státy, například se Slovenskem či Maďarskem, je mnohem aktivnější.

⁹⁶ Toto je například vidět v počtu promítaných filmů.

⁹⁷ ŘEHÁK, R. Osobní rozhovor s kulturním atašé. Washington, D.C., 18. 9. 2014.

Závěr

Veřejná diplomacie je pojem často spojovaný s propagandou či brandingem, ve světě má však své vlastní místo. Představuje snahu státu ukázat mezinárodnímu prostředí své silné stránky a prezentovat se jako spolehlivý aktér i partner v rámci světových struktur. Mezi nejčastěji používané nástroje stále patří tradiční média jako je televizní či rádiové vysílání a tisk, dále také různé kulturní či jazykové výměnné pobyty a návštěvy představitelů států. Novým, a velmi důležitým, nástrojem se v posledních deseti letech stal také internet, který má neskutečný dosah a dokáže přenést informace z jedné části světa do druhé v řádu sekund. S jeho existencí také souvisí vznik sociálních médií, jmenovitě se jedná především o Facebook či Twitter, které se velmi rychle staly účinnými a často používanými nástroji veřejné diplomacie.

Ačkoli veřejná diplomacie není zcela novým fenoménem, v posledních několika letech se začalo hovořit o tzv. „nové veřejné diplomacii“, která se od té původní značně liší. Tato změna souvisí nejen s rozmachem internetu a následnou větší propojeností celého světa, které do určité míry vedlo k setření linie mezi domácím a zahraničním publikem, ale také se zainteresovanými aktéry. Zatímco tradiční veřejná diplomacie byla prováděna téměř bez výhrady státy, nová veřejná diplomacie nabízí uplatnění i pro jiné aktéry jako jsou mezinárodní organizace, nadnárodní společnosti či soukromé subjekty, důležitým hráčem je také veřejnost sama. V neposlední řadě je třeba zmínit také odklon od hierarchického modelu uspořádání směrem k horizontálním strukturám.

Praktické využití veřejní diplomacie je do značné míry determinováno velikostí státu a také zdroji, které má ten který stát k dispozici, jedná se o zdroje finanční i personální. V případě malých států je hlavním cílem zpravidla zviditelnění se a představení se ostatním aktérům mezinárodního společenství. Menší státy si také musí přesně vymezit oblasti prezentace, včetně cílových skupin a geografických preferencí. Ideálním přístupem je v tomto případě tzv. „diplomacie mezery“, při které se stát zaměří na velmi specifický úsek, ve kterém se poté prezentuje. Obecně platí, že čím větší specifikace, tím větší šance na úspěch. Naopak velké státy nejsou ve výběru témat či regionů tolik limitovány, dostupné zdroje jim dovolují zaměřit se na několik témat i geografických skupin najednou. Jejich hlavním cílem je především potvrzení své pozice, případně snaha změnit dosavadní obraz.

Co se týče konkrétně zkoumaných zemí, veřejná diplomacie České republiky je stále spíše na začátku své cesty. Větší pozornosti se totiž dočkala až s plánovaným vstupem do Evropské unie na počátku 21. století. V roce 2005 byl vytvořen dokument s názvem *Koncepce jednotné prezentace České republiky*, který i po jedenácti letech zůstává nejaktuálnější směrnicí v oblasti prezentace státu a veřejné diplomacie. I přes to, že české veřejné diplomacii stále chybí větší koordinace a propracovanější strategie, je práce Sekce veřejné diplomacie při Velvyslanectví České republiky ve Washingtonu, D.C. na vysoké úrovni. Navzdory omezeným zdrojům pořádá desítky akcí ročně, kterými přibližuje washingtonské komunitě českou kulturu.

Ani Spojené státy americké nepatří mezi mistry veřejné diplomacie. V minulosti byla uplatňována především v obdobích krizí, svoje permanentní místo si zajistila až po záříjových teroristických útocích. Specifikem americké veřejné diplomacie je její zaměření na bezpečnost, což je z historického hlediska jasně pochopitelné. Jejím základním cílem je zlepšování jména v očích zahraničních občanů a také boj proti terorismu a souvisejícím hrozbách. V České republice se americkou veřejnou diplomacií zabývá Americké centrum, což je instituce spadající pod americké Velvyslanectví.

Přestože Spojené státy americké a Česká republika jsou velice odlišné státy, v oblasti veřejné diplomacie lze nalézt nejednu shodu. Obě zkoumané instituce jsou na poli veřejné diplomacie velice aktivní a snaží se představit svou zemi skrze celou škálu kulturních a společenských událostí, namátkou jde třeba o promítání filmů, pořádání výstav či koncertů nebo o organizaci studijních seminářů a výměnných programů. Přestože americká strana má k dispozici nepoměrně větší zdroje, což se odráží třeba v propracovanosti webových stránek, případě v počtu pořádaných akcí, snaží se česká strana, a nutno dodat že celkem úspěšně, udržet krok se světovým gigantom.

Závěrem lze tedy říci, že česká veřejná diplomacie, kterou aplikuje česká ambasáda sídlící ve Washingtonu, D.C., je na velmi vysoké úrovni. Zároveň je však nutné podotknout, že i zde je stále místo na zlepšení, především pak co se týče centrální koordinace české veřejné diplomacie. Tato práce tedy dospěla k závěru, že i přes svojí rozlišnost je praxe veřejné diplomacie obou států značně podobná.

Seznam použitých zdrojů

- *Americké centrum* [online]. Praha: Americké centrum ©2015 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.americecentrum.cz/en>.
- BÁTORA, J. *Multistakeholder Public Diplomacy of Small and medium-Sized States: Norway and Canada Compared*. Malta, 2005.
- BÁTORA, J. Public Diplomacy Between Home and Abroad: Norway and Canada. *The Hague Journal of Diplomacy*. 2006.
- BROWN, R. *The Four Paradigms of Public Diplomacy: Building a Framework for Comparative Government External Communications Research* [online]. Institute of Communication Studies, 2012 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <http://pdnetworks.files.wordpress.com/2012/04/isa-2012-v4.pdf>.
- CULL, N. *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Figueroa Press Los Angeles, 2009.
- DRULÁKOVÁ, R. *Mezinárodní vztahy I: úvod do studia*. Praha: Oeconomica, 2008.
- FETZKO, M. Osobní rozhovor s PR specialistkou. Washington, D.C., 22. 9. 2014.
- HAMILTON, K. – LANGHORNE, R. *The Practice of Diplomacy: Its Evolution, Theory and Administration*. 2nd ed. Routledge, 2011.
- KISSINGER, Henry. *Umění diplomacie: od Richelieu k pádu Berlínské zdi*. Vyd. 3. Praha: Prostor, 1999. Obzor (Prostor).
- *Koncepce zahraniční politiky ČR*. [online]. Praha: MZV, 2015 [cit. 12. 3. 2016]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/analyzy_a_koncepce/koncepce_zahranicni_politiky_cr.html.
- LEONARD, M. *Public Diplomacy*. London: The Foreign Policy Center, 2002.
- MATCHETTE, R. *Records of the United States Information Agency. National Archives* [online]. 1995 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.archives.gov/research/guide-fed-records/groups/306.html#306.1>.
- McMCLLEAN, M. *Public Diplomacy in the Context of Traditional Diplomacy*. Vídeň: Diplomatiche Akademie Wien, 2004.
- MELISSEN, J. *The New Public Diplomacy. Soft Power in international Relations*. Basungstoke: Palgrave, 1998.

- MELLISEN, J., D'HOOGHE, I. *Public Diplomacy in Practice*. The Hague: Netherlands Institute of International Relations Clingendael, 2005.
- *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky ©2015 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/>.
- Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Koncepce jednotné prezentace České republiky*. 2005. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky ©2015 [online]. 2005 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: http://www.cot.cz/data/cesky/05_10/priloha_C1005.pdf
- Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Východiska pro zpracování koncepce jednotné prezentace České republiky v zahraničí*. 2004.
- *Mutual Inspirations Festival*. [online] Embassy of the Czech Republic in Washington, DC © 2011-2016 [cit. 9. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mutualinspirations.org>.
- NAKAMURA, K. WEED, M. *U.S. Public Diplomacy: Background and Current Issues*. Congressional Research Service [online]. 2009, [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/row/R40989.pdf>.
- NYE, J. S. Public Diplomacy and Soft Power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* [online]. 616, 94–109. 2008. [cit. 27. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/25097996>.
- PETERKOVÁ, J. Veřejná diplomacie malých států a realita České republiky. *Mezinárodní vztahy* [online]. 43/ 8, 2008, [cit. 12. 3. 2016]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/296>.
- PETERKOVÁ, J. Veřejná diplomacie v proměnách času. *Mezinárodní politika* [online]. 4, 2011 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.iir.cz/article/verejna-diplomacie-v-promenach-casu>.
- PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008.
- ŘEHÁK, R. Osobní rozhovor s kulturním atašé. Washington, D.C., 18. 9. 2014.
- SABLOSKY, J. A.: *Recent Trends in Department of State Support for Cultural Diplomacy: 1993– 2002*. Center for Arts and Culture, 2003, p. 4.
- SEHNÁLKOVÁ, J. Osobní rozhovor. Praha, 7. 3. 2016.
- TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: Francouzská zkušenost*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008.

- TOMALOVÁ, E.: *Kulturní rozměr české zahraniční politiky*. In: Kořan, M. (ed.): *Česká zahraniční politika v roce 2007. Analýza ÚMV*. Ústav mezinárodních vztahů, Praha 2008.
- U.S. Department of State. Under Secretary for Public Diplomacy and Public Affairs. [online]. [Washington, D.C.] ©2015 [cit. 2. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.state.gov/r/>.
- UNESCO. *Mexico City Declaration*, 1982. [online]. [cit. 27. 1. 2016]. Dostupné z: portal.unesco.org/culture/en/les/12762/11295421661mexico_en.pdf/mexico_en.pdf.
- Úřady České republiky v zahraničí. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky ©2015 [cit. 9. 4. 2016]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/cz/o_ministerstvu/adresar_diplomatickych_misi/urady_ceske_republiky_v_zahranici.html.
- Velvyslanectví České republiky ve Washingtonu. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky ©2015 [cit. 9. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/washington/cz/index.html>
- *Velvyslanectví USA v České republice*. [online]. Washington, D.C.: Velvyslanectví USA v České Republice ©2015 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: <https://cz.usembassy.gov/cs/>